

Programi čitanja s djecom u dječjoj knjižnici

Mihaljević, Marina

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:282568>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-10**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Dvopredmetni diplomski studij Informatologije i Informacijske tehnologije

Marina Mihaljević

Programi čitanja s djecom u dječjoj knjižnici

Diplomski rad

Mentor: izv. prof. dr. sc. Ivana Martinović

Osijek, 2023.

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet Osijek
Odsjek za informacijske znanosti
Dvopredmetni diplomski studij Informatologije i Informacijske tehnologije

Marina Mihaljević

Programi čitanja s djecom u dječjoj knjižnici

Diplomski rad

Područje društvenih znanosti, polje informacijskih i komunikacijskih znanosti,
grana knjižničarstvo

Mentor: izv. prof. dr. sc. Ivana Martinović

Osijek, 2023.

Prilog: Izjava o akademskoj čestitosti i o suglasnosti za javno objavljivanje

Obveza je studenta da donju Izjavu vlastoručno potpiše i umetne kao treću stranicu završnoga, odnosno diplomskog rada.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napisao/napisala te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s navođenjem izvora odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan/suglasna da Filozofski fakultet u Osijeku trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta u Osijeku, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku 21. rujna 2023.

Marija Mihaljević, 0122220924

Ime i prezime studenta, JMBAG

Sažetak:

Cilj ovoga rada jest istražiti na koji su način dječje knjižnice uključene u programe poticanja čitanja i rada s dojenčadi i malom djecom, djecom predškolske dobi i djecom školske dobi do trinaest godina. Ovaj se rad sastoji od teorijskog i istraživačkog dijela. U prvom dijelu teorijskog pregleda definirano je što je čitanje i koje su važnosti čitanja od rane dobi te koja je uloga knjižnica u poticanju takve vrste čitanja. Nadalje, predstaviti će se uloga i poslanje dječje knjižnice, kompetencije knjižničara koji rade u dječjoj knjižnici i građa koju dječja knjižnica sadrži, pri čemu će se naglasak staviti na slikovnice. Glavni dio teorijskog dijela ovoga rada odnosi će se na programe čitanja djeci u dječjoj knjižnici. Pojasniti će se uloga programa, kakvi programi se najčešće provode, te će ujedno biti predstavljeni i nacionalni programi poticanja čitanja od rane dobi. Posebno će biti razmotren i novi Nacionalni program poticanja čitanja, koji je 2023. donesen u Republici Hrvatskoj. Drugi dio rada je istraživanje o provođenju programa čitanja u knjižnicama: Gradska knjižnica grada Donjeg Miholjca, Gradska knjižnica i čitaonica Valpovo, Gradska knjižnica i čitaonica Belišće i Gradska knjižnica Beli Manastir. Istraživanje je provedeno metodom osobnog intervjua s knjižničarima koji su zaposleni u navedenim knjižnicama. Pitanja od kojih se intervju sastojao bila su otvorenog tipa, a sami intervjui su transkribirani te potom obrađeni metodom analize sadržaja. Dobiveni odgovori daju uvid u provođenje programa čitanja djeci u manjim knjižnicama na području Slavonije i Baranje, ali i u to koji su sve izazovi stavljeni pred knjižničare pri osmišljavanju i organizaciji programa za djecu. Rezultati pokazuju kako se programi čitanja djeci provode kontinuirano te kako kvalitetne kompetencije knjižničara uvelike doprinose održavanju programa, a upravo takvi programi osiguravaju dugoročan interes za čitanje i korištenje knjižnice.

Ključne riječi: čitanje, dječja knjižnica, programi čitanja, kompetencije knjižničara, poticanje čitanja

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Čitanje.....	2
3. Rana i obiteljska pismenost	4
4. Uloga knjižnica u čitanju djece	5
5. Dječja knjižnica.....	6
5.1. Građa u dječjoj knjižnici.....	8
5.1.1. Slikovnice.....	10
5.2. Kompetencije knjižničara u dječjoj knjižnici	11
5.3. Međunarodna dječja digitalna knjižnica.....	12
6. Programi čitanja djece u dječjim knjižnicama.....	13
6.1. Igraonice.....	15
6.2. Pričaonice/čitaonice.....	15
6.3. Čitateljski klubovi.....	16
6.4. Književni susreti	16
6.5. Grupni posjeti.....	17
7. Programi i projekti za poticanje čitanja djece u Hrvatskoj i svijetu.....	17
8. Pregled prijašnjih istraživanja programa čitanja djece u dječjim knjižnicama	19
9. Kratko o knjižnicama odabranim kao uzorak istraživanja	21
9.1. Gradska knjižnica grada Donjeg Miholjca	22
9.2. Gradska knjižnica i čitaonica Valpovo	22
9.3. Gradska knjižnica i čitaonica Belišće	22
9.4. Gradska knjižnica Beli Manastir	23
10. Istraživanje provođenja programa čitanja s djecom u dječjoj knjižnici	23
10.1. Cilj i svrha istraživanja	23
10.2. Metodologija – metoda i instrument, uzorak.....	24
10.3. Rezultati sadržajne analize intervjua.....	25
10.4. Rasprava	30
10.5. Zaključno o analizi intervjua	33
11. Zaključak	35
12. Literatura	37
13. Prilozi	40

1. Uvod

U hrvatskom se jeziku pismenost u užem smislu definira kao sposobnost čitanja i pisanja.¹ Čitanje je povezano sa pojmom pismenosti koji je počeo dobivati sve složeniju definiciju, ali isto tako i jednu neizostavnu funkciju u današnjemu društvu. Čitanje je važna vještina koja čovjeku omogućuje razvoj, usvajanje i prenošenje znanja te svojevrsnu evoluciju svakom pojedincu koji tu vještinu razvija, nadograđuje i aktivno primjenjuje. Ipak, brojni pedijatri, psiholozi, odgojitelji učitelji naglašavaju kako je nužno steći određene predvještine uz pomoć kojih djeca lakše uče čitati. Razvoj predvještina čitanja kod djece započinje u obiteljskom okruženju na način da članovi obitelji, ponajprije roditelji s djecom redovito provode aktivnosti vezane uz čitanje. Te aktivnosti najčešće obuhvaćaju upoznavanje djeteta s knjigom kroz čitanje priča i poticanje razgovora o pročitanoj postavljajući pitanja tijekom ili nakon čitanja. Kasnije, kako dijete odrasta i uključuje se u zajednicu ulogu u razvoju predvještina čitanja dobivaju i ustanove poput vrtića i knjižnica. Knjižnice zbog toga imaju velik zadatak prilagođavanja potrebama djece koja od najranije dobi postaju njihovi korisnici. Dječje knjižnice, koje se svojom namjenom i poslanjem orijentiraju ponajviše na informacijske i obrazovne potrebe djece u svrhu ostvarivanja različitih prava i potreba svakoga djeteta. Dječje knjižnice posebnim prostornim uređenjem, opremom koja se koristi te građom koja je prilagođena uzrastu svojih najmlađih korisnika pridonose ne samo razvoju pismenosti i čitalačkih navika, već i društvenom i zdravstvenom aspektu djeteta u razvoju. Kako bi dječje knjižnice mogle ostvarivati svoje poslanje važna je suradnja s roditeljima, odgojiteljima i učiteljima i drugim dionicima lokalne i šire zajednice. Da bi se djeci omogućilo prepoznavanje i ispunjavanje njihovih potreba kao korisnika knjižnice, vrlo je važna i edukacija knjižničara koji će imati sve nužne pedagoške i psihološke kompetencije za rad s djecom i osmišljavanje različitih programa koji će pridonositi radu dječje knjižnice. Knjižnice na području Slavonije i Baranje na svojim dječjim odjelima provode različite programe za djecu, roditelje, odgojitelje i učitelje te na takav način omogućuju uključivanje najmlađih korisnika u svoj rad. Povećanje svjesnosti o važnosti poticanja čitanja od rane dobi i pred knjižnice stavlja svojevrsni izazov pri osmišljavanju kontinuiranih programa, kako za djecu, tako i za roditelje i ostale stručne osobe koje se bave radom sa djecom. U ovome radu istražit će se na koji način odabrane knjižnice ispunjavaju ranije spomenute kriterije po pitanju održavanja programa, prilagođavanja dobnim skupinama, odabira literature, prostornog uređenja, te koje su kompetencije dječjih knjižničara te

¹ Usp. Pismenost. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021.
URL:<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=48456> (2021-05-14)

kako te kompetencije utječu na osmišljavanje, organizaciju i provođenja programa čitanja na dječjim odjelima. Na temelju toga biti će moguće razmotriti prednosti i nedostatke dosadašnje prakse.

2. Čitanje

Čitanje je vještina koja je kroz povijest dobivala različita značenja. Nekada je znati čitati značilo dobiti informaciju, a u današnje vrijeme vještina čitanja čovjeku daje pristup neograničenoj količini znanja i sadržaja. Samim time, svaki pojedinac koji je uspješno savladao vještinu čitanja može neprestano nadograđivati svoje znanje i upoznavati samoga sebe. U literaturi možemo pronaći različite definicije čitanja, a autori Nmecha i Horsfall u svome radu *Reading Culture, Benefits, and the Role of libraries in the 21st century* iznose neke od njih. Jedan od načina definiranja čitanja jest taj da se radi o kreativnom procesu interakcije između čitatelja i teksta, dok druga definicija čitanje predstavlja kao životno putovanje koje započinje okretanjem stranice, putovanje koje započnemo voljno, no često bespomoćno završimo u nekoj drugoj koži, nekom drugom glasu ili drugoj duši.² Zahvaljujući različitim istraživanjima čitanja koja su do danas provedena, čitanje se definira kao mentalni proces koji se odvija na više razina te doprinosi razvoju uma, a tijekom toga procesa mozak grafičke simbole pretvara u intelektualne koncepte. Kako bi se taj proces mogao odvijati, u ljudskome mozgu dolazi do aktivacije velikog broja moždanih stanica što nam ukazuje na kompleksnost procesa čitanja.³ Upravo zbog toga, usvajanjem vještine čitanja pojedincu je omogućeno daljnje unapređivanje govora i jezika, bogaćenje vokabulara te bolje razumijevanje riječi, točnije njihova odnosa i značenja. Pravo na čitanje ujedno podrazumijeva i pravo na razvoj intelektualnih i duhovnih kapaciteta, stoga je poučavanje čitanja značajno zbog mogućnosti ostvarivanja sljedećih ciljeva – poticanja individualnih mogućnosti pojedinca kako bi čitanjem imao maksimalan utjecaj na vlastitu dobrobit i samospoznaju. Zatim, kako bi pojedinac čitanje mogao koristiti u svrhu učenja i stjecanja znanja, ali i kao način bijega i opuštanja te kako bi mogao neprestano širiti svoje čitateljske interese, te naposljetku kako bi pojedinac mogao graditi pozitivan stav o čitanju koji će mu doživotno pridonositi za ostvarivanje

² Usp. Alex-Nmecha, Juliet; Horsfall, Millie. *Reading Culture, Benefits, and the Role of libraries in the 21st century*. // *Library Philosophy and Practice* 7,3 (2019), str.4. URL: https://www.researchgate.net/publication/335856610_Reading_Culture_Benefits_and_the_Role_of_libraries_in_the_21st_century (2023-07-13)

³ Usp. Bamberger, Richard. *Promoting the reading habit*. // *Reports and papers on mass communication* 7 (1975), str. 7. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000013412> (2023-07-13)

različitih potreba.⁴ Kada je riječ o pojedincu, a u ovome kontekstu o čitatelju u suvremenom svijetu, važno je spomenuti i tipove čitatelja. Autor Piskač u svome radu opisuje različite tipove čitatelja koje je u svome eseju *O čitanju knjiga* iz 1920. predstavio Herman Hesse. Hesse prvo definira *naivnog čitatelja* kojemu knjiga predstavlja samo estetski ili intelektualni sadržaj. Takav tip čitatelja knjigu konzumira poput hrane ili pića i nezasitan je u tome, bez obzira kakvo djelo čita. Sve što pročita prihvaća kao stvarnost i promatra vrlo objektivno, što mu onemogućuje da knjigu doživi na jedan dublji način. Samim time, smatra da je jedno čitanje dovoljno kako bi se knjiga shvatila te je motiviran tek za jednokratno čitanje. Drugi tip čitatelja koji Hesse opisuje je *znatiželjni čitatelj- istraživač*, kojega je usporedio sa djetetom koje se čudi stvarima te na taj način sebi dočarava dubine autorovog genija. To je tip čitatelja koji čita „oko knjige“ pokazujući više interesa za samoga autora i za način na koji autor doživljava sadržaj knjige. Trećeg tipa čitatelja naziva *nadahnutim čitateljem- interpretatorom* kojeg predstavlja kao najsloženiji tip čitatelja jer je slobodan u razumijevanju onoga što je pročitao. Ne čita niti zbog posla, niti zbog užitka, već knjigu gleda kao emocionalni predmet koji mu je poticaj za samospoznaju. Čita samo zato što kroz čitanje otkriva sebe i svoje emocije. Uz navedena tri tipa čitatelja, Hesse je najavio mogućnost da nastane i četvrti tip *čitatelja koji ne čita*, koji napušta čitanje zbog iluzije o tome da sve već zna i da ne postoji niti jedna knjiga koja može služiti njegovom duhovnom i emocionalnom samorazvoju. Nadalje, Hesse navodi kako se u svakoj osobi mogu pronaći različiti karakteri i temperamenta, pa isto tako u svakome od nas postoje određeni tragovi svih spomenutih tipova čitatelja.⁵ U današnje je vrijeme važno ne postati „čitatelj koji ne čita“, a u promicanju čitanja sve važniju ulogu imaju i knjižnice, posebno sada kada nije važno samo naučiti čitati, već znati vrednovati informacije s kojima dolazimo u kontakt, znati pronaći izvore kojima možemo vjerovati te na taj način pozitivno utjecati na same sebe, ali i na svoju okolinu. U današnjem suvremenom svijetu procesi učenja i svladavanja različitih vještina vezanih uz čitanje, ali i samu pismenost kreću u vrlo ranoj dobi te je postavljanje temelja kvalitetnog pristupa poučavanju procesa čitanja od iznimne važnosti.

⁴ Usp. Isto.

⁵ Usp. Herman, Hesse. *My Belief: Essays on Life and Art*. New York: Farrar Straus & Giroux, 1974. Citirano prema: Piskač, Davor. *Hesseov čitatelj koji više ne čita u kontekstu suvremenih medija*. // Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Prištini / uredio Zvezdan Arsić. Priština: Filozofski Fakultet, 2022. Str. 100. URL: <https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/0354-3293/2022/0354-32932202095P.pdf> (2023-07-16)

3. Rana i obiteljska pismenost

Pismenost u jednostavnijoj definiciji predstavlja vještine čitanja i pisanja koje su ponajviše stečene kroz formalno obrazovanje. Kroz povijest dolazi do porasta interesa za istraživanjem pismenosti te se kroz ta istraživanja značenje pismenosti proširuje na skup složenih vještina koje započinju rođenjem i razvijaju se tijekom života pojedinca. Definicija pismenosti prema UNESCO-u danas obuhvaća identifikaciju, razumijevanje, stvaranje i komunikaciju u digitalnom svijetu bogatom informacijama. Pismenost podrazumijeva vještine čitanja, pisanja i računanja, a te vještine su preduvjet osnaživanja i slobode pojedinca. Osim važnosti koju pismenost ima na obrazovnom području, pismenost poboljšava život čovjeka i na način da mu pruža bolje mogućnosti na tržištu rada, ali i na društvenom području te području zdravlja i osobnog razvoja.⁶ Temelji čitanja i pisanja, ali i navike čitanja proizlaze iz obitelji u kojoj dijete odrasta. Rana i obiteljska pismenost obuhvaćaju usmene i pisane oblike komunikacije unutar obitelji pomoću kojih članovi obitelji direktno utječu na djetetov razvoj na području jezika i govora, a zatim i na učenje čitanja i pisanja. Djeca su promatrači koji pismenost usvajaju promatranjem i interakcijom sa svakodnevnim događajima koji im stvaraju značenja pisanog i govornog jezika. Obitelj podržava razvoj pismenosti djeteta kroz svakodnevna iskustva koja su jednostavna i nenametljiva, a ne kroz strukturirane didaktičke metode koje se provode tijekom formalnog obrazovanja. Iako je praksa opismenjavanja u obiteljskom okruženju drugačije od one s kojom se djeca susreću u školi, u obitelji svakako dolazi do učenja osnova.⁷ Aktivnosti koje roditelji provode s djecom u literaturi se dijele na dva osnovna oblika – formalne i neformalne. Neformalne aktivnosti su one tijekom kojih se u središtu promatranja stavlja poruka koja proizlazi iz primjerice čitanja knjige djetetu prije spavanja. U tom slučaju, roditelj i dijete najviše pažnje pridaju radnji slikovnice te ilustracijama koje se u njoj nalaze. Tijekom čitanja, roditelj dijete uključuje u aktivnost na način da se djetetu postavlja pitanja o značenju određenih riječi, ali tijekom takve vrste interakcije dijete je izloženo iskustvu na neformalan način. Formalna aktivnost podrazumijeva zajedničko čitanje tijekom kojeg roditelj djetetu pojašnjava slova i riječi, izgovara ih, tj. glasovno oblikuje kako bi ih dijete lakše usvojilo, te time stvara formalno iskustvo.⁸ Kako bi se djetetu u obitelji osiguralo poticajno okruženje za razvoj pismenosti, važno je da roditelji djeci knjige učine dostupnima, da

⁶ Usp. How does UNESCO define literacy? URL: <https://www.unesco.org/en/literacy/need-know> (2023-09-22)

⁷ Usp. Conrad, Natalie. *Fostering Emergent Literacy Through Parent /Child Reading Relationships.* // *Enduring Bonds: The Significance of Interpersonal Relationships in Young Children's Lives*/ Renck Jalongo, Mary. New York: Springer, (2007), str.107. DOI: http://dx.doi.org/10.1007/978-0-387-74525-1_7 (2023-09-22)

⁸ Usp. LeFevre, Jo-Anne; Sénéchal, Monique. *Parental Involvement in the Development of Children's Reading Skill.* // *Child Development* 73,2 (2002), str. 446. DOI: <http://dx.doi.org/10.1111/1467-8624.00417> (2023-09-22)

s njima redovito provode aktivnosti vezane uz čitanje – poput čitanja prije spavanja i razgovora o pročitanome. Na taj će način obitelj djetetu pomoći pri razvoju pismenosti, ali i svladavanju vještine čitanja koje će djetetu omogućiti daljnje unapređivanje govora i jezika, bogaćenje vokabulara te bolje razumijevanje riječi, točnije njihova odnosa i značenja. Dijete će također stvarati interes za čitanje i istraživanje, a ujedno će stvarati naviku čitanja koja će doprinositi i u daljnjem obrazovanju i djelovanju u zajednici.

4. Uloga knjižnica u čitanju djeci

Narodne knjižnice prema svome poslanju pružaju usluge koje korisnicima omogućuju dobivanje različitih informacija, obrazovanje, opismenjavanje te socijalno i kulturno uključivanje u zajednicu. Svaki pojedinac može biti korisnik knjižnice bez obzira na dob, spol, rasu nacionalnost ili religiju te je knjižnica svakom svome korisniku dužna pružiti najkvalitetniju uslugu po pitanju njegovih potreba. No, kako bi pojedinac mogao iskoristiti izvore informacija koje knjižnice nude važno je promicati čitalačku pismenost bez koje je današnji život nezamisliv. Čitanje je temelj pristupanja informacijama koje nam se danas nude preko različitih izvora i medija, čitanje je način da upoznamo sebe i svijet oko nas, čitanje je aktivnost koja na mnogim razinama pridonosi svakome čovjeku, a nastojanja da se objasne i analiziraju procesi čitanja pokazala su da je čitanje samo na prvi pogled i za potpuno neupućene jednostavna i samorazumljiva aktivnost,⁹ već je riječ o složenim procesima koji uključuju prepoznavanje sadržaja, razumijevanje, fluentnost i motivaciju. Upravo zbog toga knjižnice nude različite programe za roditelje i bebe te djecu mlađe i starije školske dobi, kako bi djecu od prvih dana uveli u svijet čitanja. Knjižnice su samim time, uvidjele i važnost ulaganja u kvalitetne usluge za djecu i mladež što je ujedno i ulaganje u budućnost knjižnica i osiguravanje stalnih i aktivnih korisnika – djece i mladih kojima će knjižnica postati mjesto susreta, druženja i zabave. No, dolazimo do pitanja zašto je uopće važno djecu od rane dobi uključivati u rad knjižnice? Čitanje i učenje u ranoj dobi stvaraju temelje za uspješnost u daljnjem obrazovanju, zapošljavanju, ali i općenitom djelovanju u društvu. To je životno doba kada dijete otkriva samo sebe, svoje vještine i interese, te se poticanjem čitanja u predškolskoj dobi kroz igru dijete okružuje materijalima za čitanje, na taj način djetetu knjige i slikovnice postaju prirodno okruženje. Prije nego što dijete započne samostalno čitati i pisati započinje faza rane pismenosti u kojoj djeca tek znaju ponešto o pojmovima čitanja i pisanja, te se tako ranom

⁹ Usp.Grosman, Meta. U obranu čitanja: čitatelj i književnost u 21. stoljeću. Zagreb: Algoritam, 2010. Str.20.

pismenosti smatra sve ono što dijete zna o čitanju i pisanju prije nego to započne samostalno primjenjivati. Njegovanjem intrinzične motivacije za čitanje stvaraju se temelji za daljnje učenje pisanja i čitanja. Roditelji su djetetu prvi izvor informacija, oni mu govore, uče ga prve riječi, pričaju priče, čitaju prve knjige te samim time postaju modelom od kojega će dijete učiti. Čitanje djeci obogaćuje vokabular, pridonosi razvoju govornih vještina, ali također pozitivno djeluje na poticanje maštovitosti i kreativnosti, te kognitivni i emocionalni razvoj djeteta.¹⁰ Djeca uče na primjeru modela, a uz roditelje, modelom kasnije postaju i odgojitelji u vrtićima, ali i knjižničari koji djecu usmjeravaju ka čitanju i potiču njihovu radoznalost. Upravo zbog toga knjižnice u suradnji s odgojiteljima imaju važan zadatak u razvoju predčitalačkih vještina i samoj pripremi djece za učenje čitanja jer u literaturi često možemo pronaći preporuku da čitanje treba započeti od djetetovih prvih dana života, a ne od prvog razreda osnovne škole. Usvajanje predčitalačkih vještina je nužno kako bi kasnije učenje čitanja bilo uspješnije, a upravo u tome značajnu ulogu imaju dječje knjižnice.

5. Dječja knjižnica

Prema *IFLA-inim smjernicama za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina* poslanje dječje knjižnice jest da predstavlja informacijsko, obrazovno i kulturno središte koje osigurava smisleni pristup informacijama, programima i uslugama primjerenima dobi i sposobnostima, na jezicima relevantnima djeci, njihovim obiteljima i odgojiteljima u multikulturalnim zajednicama.¹¹ Dječja knjižnica najčešće djeluje kao zaseban dječji odjel gotovo svake narodne knjižnice, a dobne skupine koje ovakav tip knjižnice obuhvaća su djeca od njihovog rođenja, pa sve do trinaeste godine. Točnije, ciljne skupine dječjih knjižnica su sljedeće: „dojenčad i mala djeca, djeca predškolske dobi, djeca školske dobi do trinaest godina, skupine djece s posebnim potrebama, roditelji i članovi obitelji, učitelji i odgojitelji te sve druge odrasle osobe čija struka obuhvaća rad s djecom, knjigama i medijima.“¹² Dječja se knjižnica često poistovjećuje sa školskom knjižnicom, što u pravilu nije točno jer u obzir treba uzeti da iako generalno sve vrste knjižnica imaju

¹⁰ Usp. Hadel, Jasmina; Pagar Melita. Raising Awareness of the importance of reading to early childhood and preschool age children through lifelong education of parents. // Croatian Journal of Education 22,3 (2020), str. 103. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/365310> (2023-07-13)

¹¹ Usp. IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina. URL: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children-aged-0-18-hr.pdf> (2023-01-15)

¹² IFLA Sekcija knjižnica za djecu i mladež. Smjernice za knjižnične usluge za djecu. URL: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/guidelines-for-childrens-libraries-services-hr.pdf> (2023-01-15)

zajedničku svrhu, svaka od njih na drugačije načine ispunjava različite potrebe svojih korisnika. Dječja je knjižnica mjesto igre, mašte, druženja i učenja, mjesto na kojem svako dijete može pronaći sigurnost i slobodu te upoznati sebe, svoje interese i svijet koji ga okružuje. Dječje knjižnice nude različite usluge i programe preko kojih je djeci omogućen pristup informacijama i obrazovanju te ostvarivanje svih prava koja su propisana *Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravima djece*. Sve to ovakva vrsta knjižnice omogućuje kroz ostvarivanje sljedećih ciljeva:

- „omogućiti lakše ostvarenje prava svakog djeteta na informacije, pismenost, kulturni razvoj, cjeloživotno učenje i kreativne programe u slobodno vrijeme
- djeci osigurati pristup širokom rasponu primjerene knjižnične građe na različitim medijima
- pomoći djeci u razvoju vještina informacijske pismenosti za korištenje digitalnih medija
- provoditi kulturne i zabavne programe usmjerene na čitanje i pismenost
- provoditi raznovrsne aktivnosti za djecu, roditelje i odgojitelje
- ukloniti prepreke s kojima se djeca suočavaju te zagovarati njihovu slobodu i sigurnost
- poticati djecu da postanu samouvjereni i kompetentni pojedinci i građani
- posredovati pri sklapanju partnerstva u lokalnoj zajednici kako bismo zajedno ponudili programe i usluge svoj djeci i njihovim obiteljima, uključujući i marginalizirane skupine kao i one u ekonomski nepovoljnom položaju“¹³

U svijetu se prve knjižnice namijenjene djeci i mladima javljaju krajem 19. stoljeća u čemu prednjače američke dječje knjižnice, a zatim knjižnice u Francuskoj od kojih je najznačajnija ona u Parizu, osnovana 1924. godine pod nazivom “Bibliothèque l’Heure Joyeuse”, zatim 1930-ih godina londonska dječja knjižnica ”Leytonstone” s 10.000 upisane djece (specifična po iznimnoj suradnji s lokalnim osnovnim školama), u Stockholmu je 1920-ih postojala mreža od 29 dječjih knjižnica te je poznata i Sovjetska nacionalna knjižnica “Lenin” iz 1942. godine koja je bila specifična zbog čitaonica za djecu i mladež. U Francuskoj i Americi organizirane su i bibliobusne službe za djecu koje su knjige dostavljale djeci u seoskim područjima i bolnicama. Jedna od najznačajnijih dječjih knjižnica bila je ona u Münchenu pod nazivom *Međunarodna knjižnica za djecu i mlade (Internationale Jugendbibliothek)*, koja je nastala na kraju Drugog svjetskog rata kao predstavnik kulturnog zajedništva darivanjem knjiga na svim jezicima svijeta.¹⁴

¹³ Isto.

¹⁴ Usp. Stričević, Ivanka; Čičko, Hela; Križanić Delač, Đurđica. Knjižnične službe i usluge za djecu u hrvatskim narodnim knjižnicama: razvoj, stanje i perspektive. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 49,1 (2006), str. 25. URL: <https://hrcak.srce.hr/165708> (2022-07-13)

U Hrvatskoj je prva dječja knjižnica otvorena 1950. godine u Gradskoj knjižnici u Zagrebu pod nazivom *Pionirski odjel*, kojim je započelo djelovanje dječjeg knjižničarstva na području naše države. Nalazila se u maloj čitaonici te je bila opremljena fondom od 5000 knjiga, a već 1954. godine omogućavala je da djeca imaju slobodan pristup knjigama. Ova dječja knjižnica nastala je po uzoru na Dječju knjižnicu „Oton Župančić“ u Ljubljani. 1958. godine Sekretarijat za prosvjetu, nauku i kulturu Hrvatske zadužio je Gradsku knjižnicu Zagreb da teorijski obradi uređenje dječjih knjižnica prema stručnim načelima kako bi se omogućila primjena u knjižnicama diljem Hrvatske. Iz toga je proizašao i klasifikacijski sustav za knjige namijenjene djeci koji je kasnije primijenjen u većini republika bivše Jugoslavije. Nakon toga, u razdoblju od 1950.-1960. dječji odjeli dobivaju svoje mjesto u narodnim knjižnicama u ostatku Hrvatske.

Za povijest dječjih knjižnica važna je i 1976. godina kada je u zagrebačkoj Knjižnici Medveščak otvorena prva igraonica s igrotekom. Do danas, dječji odjeli su neizostavan dio svake narodne knjižnice te se posvećuje puno pažnje prostornom uređenju i opremi koja se u njima koristi, no isto tako i fondovima koji su nužni za kvalitetno pružanje usluga. Također, mnogo se pažnje posvećuje i programima koji se provode na dječjim odjelima, ali i edukaciji knjižničara koji bi osim poznavanja struke trebali biti kompetentni i za rad s djecom. Pedagoška osposobljenost nužna je za kvalitetno pružanje usluga na dječjim odjelima u knjižnicama.¹⁵

5.1. Građa u dječjoj knjižnici

Građa u dječjoj knjižnici ponajviše se sastoji od knjiga, slikovnica i časopisa za djecu mlađe i starije školske dobi. Dio te građe pripada „lijepoj književnosti“ te se sastoji od pripovijetki, novela, priča, drama i poezije, dok drugi dio građe obuhvaća znanstveno-popularnu i stručnu literaturu u kojoj se mogu pronaći informacije iz područja poput zabave, sporta, umjetnosti i znanosti. Literaturu u dječjoj knjižnici mogu pronaći i roditelji, obrazovni djelatnici i knjižničari.

Posebne oznake na policama korisnicima omogućuju brže i lakše snalaženje i pronalazak željene građe.

¹⁵ Usp. Isto. Str. 27.

- S – slikovnice za bebe
- M – slikovnice za djecu predškolskog uzrasta
- D – dječja književnost (za djecu mlađe školske dobi)
- O – književnost za mladež (za djecu starije školske dobi)
- N – narodna književnost
- I – igrokazi
- = - knjige napisane na stranim jezicima
- Brojka - knjige iz popularne znanosti¹⁶

No, osim navedenoga, u knjižnici možemo pronaći i još neke oblike knjižnične građe kao što su na primjer računalne igre, igračke, društvene igre i slagalice, glazbeni instrumenti, zvučne knjige, senzornu građu, košare s građom primjerenom za bebe, ali i opremu, alate i materijale za programe u prostoru za stvaralačke aktivnosti. Ta građa treba biti ponuđena u različitim formatima kao što su tiskani i elektronički formati uključujući knjige zvučne knjige, stripove časopise, CD-ove, DVD-ove, videoigre i građu na Brailleovu pismu. Građa svojim sadržajem treba biti raznolika i uključivati sve jezike koji se govore u lokalnoj zajednici, zbirka treba sadržavati i izdanja lokalnih autora i ilustratora. Također je važno da zbirka bude relevantna i sukladna potrebama lokalnih škola te da odražava inkluzivnost po pitanju spolnog identiteta, seksualne orijentacije, društveno-ekonomskog položaja i sastava obitelji. Pri odabiru građe važna je i uravnoteženost u zastupljenosti roda i rase. Knjižnični fond bi trebao sadržavati i multikulturalnu građu, građu za djecu s teškoćama u razvoju i invaliditetom, građu o zaštiti od vršnjačkog nasilja i sl. Velik dio građe trebao bi biti dostupan na mrežnim stranicama knjižnice te usklađen sa Smjernicama o dostupnosti internetskih sadržaja WCAG 2.0. Dječja knjižnica bi trebala biti opremljena informacijskom tehnologijom pomoću koje će se poticati digitalna pismenost djece i mladih, no ujedno i učiti kako kritički vrednovati informacije kojima smo pristupili korištenjem tehnologija.¹⁷ Građa u dječjoj knjižnici najčešće je smještena na police koje su prilagođene visini djece ili je fizički izdvojena i smještena na način da djeci bude nadohvat ruke. Na taj način djeca mogu samostalno i slobodno pristupiti građi, što im omogućuje bolje snalaženje i istraživanje, ali i izgradnju navika i interesa pri odabiru željenih slikovnica i knjiga.

¹⁶ Usp. O knjižnici za djecu i mladež. URL: <https://www.kgz.hr/hr/za-djecu-i-mladez/o-knjiznici-za-djecu-i-mladez/djeca-4272/4272> (2023-08-12)

¹⁷ Usp. IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina. URL: https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18-hr.pdf (2023-01-15)

5.1.1. Slikovnice

Slikovnice u fondu dječje knjižnice imaju iznimno velik značaj jer su one knjige s kojima se dijete najčešće prvi puta susreće. Pri čitanju slikovnica važan je odnos između ilustracija i teksta, koji djetetu omogućuje lakše shvaćanje sadržaja koji mu se predstavlja. Postoje određeni kriteriji pri izboru prikladne slikovnice, pa tako autorica Stričević navodi sljedeće: „za djecu u drugoj polovini prve godine i u drugoj godini posebno su pogodne tzv. pojmovne slikovnice, bez teksta ili one u kojima se uz sliku određenog predmeta nalazi kratki opis ili zanimljivi, ritmični stihovi. Izrađene su od tkanine, spužve, plastificiranih materijala ili tvrdog kartona, urezane su i oblikovane prema nekom liku na slici, a mogu se slagati u razne oblike (kućice, vrtuljke, likove životinja, sklopive "harmonika" i "lepeza" oblike i sl.).“¹⁸ Za manju djecu ilustracije u slikovnici imaju glavnu informativnu uloga, stoga se preporučuju slikovnice s više ilustracija, a kako dijete odrasta uloga ilustracija postaje manje informativna i dijete se počinje fokusirati na tekst. Autorice Martinović i Stričević u svome radu *Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu* navode sljedeće funkcije slikovnice: zabavnu, informacijsko-odgojnu, spoznajnu, iskustvenu i estetsku, a dodaju i govorno-jezičnu funkciju. Najveći je naglasak stavljen na zabavnu funkciju jer ona predstavlja preduvjet za ostvarivanje ostalih navedenih funkcija – slikovnica djetetu na prvom mjestu mora pružati zabavu. Informacijsko-odgojna funkcija podrazumijeva osvješćivanje mišljenja kod djeteta što podrazumijeva sposobnost analize, sinteze, usporedbe i uopćavanja. Spoznajna funkcija djetetu omogućuje provjeru spoznaja i stanja o stvarima, odnosima i pojavama te pruža povratnu informaciju o njihovoj ispravnosti. Iskustvena funkcija se odnosi na pružanje posrednoga iskustva djetetu – učenje o multikulturalnosti, potrebama pojedinaca, dalekim zemljama i sl. Estetska funkcija slikovnice znači da u djetetu izaziva različite emocije i doživljaje kao npr. razvoj zanimanja za knjige i razvoj ljubavi prema čitanju iz užitka ili zabave. Govorno-jezična funkcija slikovnice odnosi se na poticanje i podupiranje razvoja fonemske i fonološke osviještenosti, morfološki i sintaktički razvoj, usvajanje i bogaćenje rječnika, upoznavanje karakteristika teksta te drugih predčitalačkih vještina.¹⁹

¹⁸ Usp. Čitajmo im od najranije dobi. URL: <https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/130>

¹⁹ Usp. Martinović, Ivana; Stričević Ivanka: Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu. // Libellarium 4, 1 (2011), str. 53.

5.2. Kompetencije knjižničara u dječjoj knjižnici

Dječji knjižničar mora imati širok spektar kompetencija koje će mu pomagati u radu s djecom, a te kompetencije najčešće uključuju posjedovanje stručnog znanja o pedagogiji i dječjoj psihologiji. U *IFLA-inim smjernicama za knjižnične usluge od rođenja do 18 godina* navode kako se od dječjih knjižničara zahtijevaju vještine poput međuljudskih odnosa, socijalne osviještenosti, vještine timskog rada i vodstva te kompetentnosti u praksama i postupanjima u ustanovi u kojoj su zaposleni. Prema spomenutim smjernicama, uspješan i kompetentan dječji knjižničar mora:

- „razumjeti teorije razvoja djece i dječje psihologije, uključujući komunikaciju, jezik i pismenost te njihove implikacije za knjižnične usluge
- koristiti poznate metode kako bi prepoznali potrebe sve djece i njihovih obitelji u lokalnoj zajednici
- osmišljavati, učinkovito provoditi te vrednovati čitav spektar zabavnih i privlačnih programa i aktivnosti kako bi odgovorili na potrebe sve djece u lokalnoj zajednici
- poznavati raznolike oblike suvremene kulture za djecu: književnost, igre, glazbu i filmove te načine na koje djeca koriste digitalne medije i sadržaje te drugu građu, što doprinosi izgradnji raznolikog, uključivog i relevantnog fonda knjižnične građe za djecu
- pratiti trendove u novim tehnologijama, digitalnom svijetu i društvenim medijima te njihov utjecaj na usluge dječjih knjižnica
- njegovati ljubazno i podržavajuće okruženje za djecu i njihove obitelji kako bi se olakšao pristup knjižničnoj građi i sudjelovanju u programima i aktivnostima
- podržavati aktivizam građana u zajednici i sklapanje partnerstava
- komunicirati i surađivati na ostvarenju zajedničkih ciljeva s drugim organizacijama u lokalnoj zajednici koje se bave djecom i njihovim obiteljima
- učinkovito komunicirati s djecom i njihovim obiteljima
- postavljati ciljeve, osmišljavati planove i određivati prioritete za usluge dječje knjižnice
- kreativno i učinkovito surađivati s kolegama na ostvarenju ciljeva u skladu s prioritetima dječje knjižnice
- planirati, upravljati, kontrolirati i vrednovati financijska sredstva namijenjena dječjoj knjižnici kako bi se ostvarili ciljevi knjižnice

- samovrednovati svoj rad, biti prilagodljivi te se kontinuirano profesionalno usavršavati.²⁰

IFLA-ine smjernice za kontinuiranu stručnu izobrazbu: načela i dobre prakse naglašavaju da je želja za napretkom i usavršavanjem u knjižničarskoj struci ponajviše na pojedincu, no kroz iste se smjernice i same poslodavce poziva na to da se djelatnicima omoguće adekvatne izobrazbe, ali i vrijeme koje je djelatniku potrebno za usavršavanje.²¹ Istraživanje pod nazivom *Kompetencije dječjih knjižničara : koliko poznaju literaturu za svoje korisnike* koje su 2013. provele autorice Martinović i Stričević, ukazuje da već neko vrijeme postoji potreba da se kvalitetnijem obrazovanju dječjih knjižničara pristupi i tijekom samoga studija, a ne tek na radnom mjestu. Istraživanje je pokazalo da i sami knjižničari smatraju da se tijekom obrazovanja knjižničara i informacijskih stručnjaka pažnja treba usmjeriti na znanja iz područja pedagogije i dječje psihologije, ali i na područje dječje književnosti kako bi dječji knjižničari bili bolje upoznati sa autorima i naslovima koji su prigodni za najmlađe korisnike.²² To je znanje koje bi knjižničari mogli prenositi roditeljima i odgojiteljima te samim time omogućiti kvalitetan odabir naslova koji su primjereni uzrastu djece kojoj čitamo.

5.3 Međunarodna dječja digitalna knjižnica

Napredak tehnologije doveo je do toga da je u današnje vrijeme djeci uobičajeno pristupanje sadržajima preko različitih medija. Digitalizacija i tehnološki napredak nešto je čemu se knjižnice prilagođavaju već dugi niz godina, a dobar primjer te prilagodbe u dječjim knjižnicama upravo jest projekt u kojem će se u nastavku govoriti. *Međunarodna dječja digitalna knjižnica (International Children's Digital Library)* projekt je koji je djelovao više od 20 godina te djeci diljem svijeta pružao pristup digitaliziranim primjercima knjiga namijenjenih djeci na 61 jeziku. Projekt je pokrenut 2002. godine u Sjedinjenim Američkim Državama na Sveučilištu Maryland u suradnji s Internet Arhive, te su u provedbi projekta uz stručnjake sudjelovala i djeca u dobi od 6

²⁰ IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina. URL: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children-aged-0-18-hr.pdf> (2023-01-15)

²¹ Usp. IFLA-ine smjernice za kontinuiranu stručnu izobrazbu: načela i dobre prakse. URL: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children-aged-0-18-hr.pdf> (2023-01-15)

²² Usp. Martinović, Ivana; Stričević, Ivanka. Kompetencije dječjih knjižničara : koliko poznaju literaturu za svoje korisnike. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 26, 3 (2013), str. 87. URI: <https://hrcak.srce.hr/118012> (2022-11-23)

do 14 godina. Uključivanje djece u projekt pokazalo se kao vrlo dobar izbor jer je uz njihovu pomoć kreirana internetska stranica prilagođena djeci različitih uzrasta. Cilj ovoga projekta bio je osvijestiti djecu o različitosti svijeta u kojemu žive te ih učiti temeljnim ljudskim vrijednostima, ali isto tako pružiti djeci literaturu potrebnu za obrazovanje i zabavu. Također, djeca su se kroz ovaj projekt mogla povezati sa knjižnicom i čitanjem, pogotovo ona djeca koja nemaju mogućnosti posjetiti knjižnicu – djeca s nekim oblikom invaliditeta ili djeca koja žive u ruralnim područjima u kojima nemaju knjižnicu u svojoj blizini. Kongresna knjižnica je na sudjelovanje u ovome projektu pozvala sve nacionalne knjižnice svijeta, pa se tako i Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu uključila i sudjelovala u izgradnji digitalne zbirke. Na taj je način u zbirku koja se sastojala od preko 4000 primjeraka iz cijeloga svijeta dodano i 15 naslova autora koji su predstavnici hrvatske dječje književnosti.²³ Zbirci su korisnici mogli pristupiti besplatno koristeći sučelje koje je za korištenje primjereno i djeci u dobi od 3 do 13 godina. Građa je razvrstana prema boji korica, omiljenom liku i duljini knjige, no omogućeno je i napredno pretraživanje jer je ova zbirka namijenjena i roditeljima, obrazovnim djelatnicima, knjižničarima, nakladnicima, ali i svakome tko je zainteresiran za dječju književnost.²⁴ Ovaj je projekt zbog nedostatka fondova prestao s radom u travnju 2021. godine, no u vrijeme pisanja ovoga rada i dalje je bilo moguće pristupiti stranici i bogatoj digitalnoj zbirci koja je izgrađena.

6. Programi čitanja djeci u dječjim knjižnicama

Pri pregledu programa koje knjižnice u Hrvatskoj nude svojim korisnicima, do izražaja dolaze dječje knjižnice u kojima se odvija najviše programa čitanja djeci, što ukazuje na svjesnost o važnosti poticanja čitanja od rane dobi. Provođenjem programa ovakve vrste potiče se suradničko učenje tijekom kojega djeca zajednički rješavaju probleme te istraživanjem stvaraju nove spoznaje i ideje o određenoj temi. Suradničko učenje potiče timski rad i postavljanje zajedničkih ciljeva djece koja se nalaze u timu, a uz to poučavanje postaje zanimljivije i kvalitetnije što rezultira uspješnijim učenjem i većom motivacijom djece.²⁵ Osim suradničkog učenja, programi u knjižnicama također promiču aktivno i iskustveno učenje koje je utemeljeno na učenju kroz

²³ Usp. Pađen Farkaš, Dubravka; Petković, Siniša. Međunarodna dječja digitalna knjižnica. // Knjižničarstvo 17, 2 (2013), str. 14. URL: http://www.knjiznicarstvo.com.hr/wp-content/uploads/2014/05/223_Paden-Farkas_Petkovic_2013_2.pdf (2023-07-12)

²⁴ Usp. International Children's Digital Library. URL: <http://www.childrenslibrary.org/index.html> (2023-07-12)

²⁵ Usp. Mlinarević, Vesnica; Peko, Anđelka; Vujnović, Marija. Suradničkim učenjem prema zajednici učenja. Str. 289. URL: https://bib.irb.hr/datoteka/506095.Suradnikim_učenjem_prema_zajednici.pdf (2023-09-23)

stvaranje osobnog iskustva pri čemu znanja i spoznaje nastaju djelovanjem samoga subjekta, a to su u ovome slučaju djeca. Suradničko, aktivno i iskustveno učenje obuhvaćeni su u okviru radionica. Radionice su specifičan oblik grupne interakcije čije je glavno obilježje kružna komunikacija koja se ostvaruju na način da su sudionici smješteni u krug, a voditelj radionice potiče komunikaciju, raspravu i razmjenu ideja. Tijekom provođenja radionica važan je sam proces, a ne rezultat procesa, što radionice čini najdjelotvornijom metodom socijalnog učenja.²⁶ Načela provođenja radionica obuhvaćaju kreiranje sigurnog prostora (u fizičkom i psihološkom smislu) u kojem se provode, suradničko i socijalno učenje, poticanje aktivnog sudioništva, zatim svijest o tome da je svaki sudionik nositelj znanja, holistički pristup procesu učenja te učenje u „zoni izazova“.²⁷ Programi čitanja najčešće se provode u suradnji s roditeljima, odgojiteljima, obrazovnim djelatnicima i cjelokupnom lokalnom zajednicom. Kako bi knjižnica zajednici mogla predstaviti programe koje nudi i time privući roditelje, mora imati dobro osmišljene strategije oglašavanja svojih usluga. U današnje vrijeme moderne tehnologije knjižnicama omogućavaju da provođenje svojih programa na vrlo jednostavan način predstave na mrežnim stranicama knjižnice te Facebook i Instagram profilima. Tako nerijetko vidimo kako knjižnice zanimljivim i edukativnim objavama, fotografijama, videozapisima i plakatima djecu, roditelje, odgojitelje pozivaju i uključuju u svoje programe. Ovisno o kakvom je programu riječ, razlikujemo kontinuirane programe koji se provode na tjednoj ili mjesečnoj bazi, te povremene programe čija je provedba specifično povezana s obilježavanjem blagdana i značajnih datuma u godini. Obzirom da su korisnici dječje knjižnice djeca različitih uzrasta, svaki program je prilagođen pojedinoj skupini i njihovim potrebama te formiran na način da objedini i pedagoške, ali i animacijske aspekte. Programi koji se najčešće provode u dječjim knjižnicama su grupni posjeti koji su dogovoreni s dječjim vrtićima, izložbe radova, književni susreti s autorima dječje književnosti, filmske projekcije, pričaonice, čitaonice, priredbe, kvizovi, igraonice te radionice (dramske, likovne, glazbene).

U nastavku su izdvojeni tipovi programa koji su ponajviše usmjereni na poticanje čitanja kod djece.

²⁶Usp. Jindra, Ranka. Važnost radioničkog oblika rada. Str. 84. URL: https://bib.irb.hr/datoteka/510604.Microsoft_Word_-_510604.Vaznost_radionickog_oblika_rada.pdf (2023-09-23)

²⁷ Usp. Isto.

6.1. Igraonice

Jedan od čestih oblika programa za djecu u dječjoj knjižnici su igraonice na kojima su ovisno o dobi djeteta, često prisutni i roditelji, a programe vode stručne osobe. Program se odvija u posebno opremljenom prostoru koji je siguran za djecu te dobi, te se djeci omogućuje da kroz igru s igračkama i slikovnicama koje su razvojno primjerene, provode vrijeme u društvu svojih vršnjaka.²⁸ Kroz igraonice djeca stječu različita znanja i vještine ovisno o prirodi aktivnosti koje se na radionicama provode. Knjižničari djeci kroz igru na jedan nenametljiv način predstavljaju slikovnice, knjige i igračke te ih tako uključuju na aktivno sudjelovanje u aktivnostima.

Kao primjer dobre prakse, izdvojen je program „I beba knjigu treba“ koji provodi Gradska knjižnica Labin. Putem svojih mrežnih stranica upućuju poziv roditeljima djece do tri godine starosti, da njihova djeca u sigurnom i ugodnom ambijentu Dječjeg odjela knjižnice provedu vrijeme slušajući priče, igrajući se i družeći s vršnjacima. Djeca će moći samostalno istraživati razvojno primjerene slikovnice i igračke te od malih nogu stvarati pozitivnu sliku o knjižnici.²⁹

6.2. Pričaonice/čitaonice

Pričaonice su programi koji su namijenjeni djeci, a ponajviše se provode s ciljem poticanja čitanja. Najčešće su namijene djeci predškolske dobi, a provode se pod vodstvom stručne osobe. Organizirane su na način da se kroz čitanje i pričanje bajki i priča razvijaju čitalačke sposobnosti djece, obogaćuje vokabular i razvija kritičko mišljenje. Djeca kroz ovakve program također razvijaju svoju sposobnost slušanja, a kroz druženje i razgovor s ostalom djecom u skupini unaprjeđuje se njihova socijalizacija i emocionalni razvoj. Za vrijeme čitanja slikovnice ili bajke, često se implementira dijaloško tj. razgovorno čitanje. Ovaj oblik čitanja preporučeno je roditeljima, odgojiteljima, učiteljima i knjižničarima kao način uključivanja djeteta koje još ne zna čitati, u aktivno sudjelovanje u procesu čitanja. Provodi se na način da se tijekom čitanja s djetetom ostvaruje dijalog u kojem se postavljaju različita otvorena pitanja vezana uz slikovnicu ili knjigu koja mu se čita, pohvalom ispravnih odgovora na ta pitanja, objašnjenjem i sugeriranjem na moguće ispravne odgovore ukoliko dijete ne razumije postavljeno pitanje.³⁰

²⁸ Usp. Programi za djecu predškolske dobi. URL: <https://www.kgz.hr/hr/za-djecu-i-mlade/programi-za-djecu-i-mladez/programi-za-djecu-predskolske-dobi/4219> (2023-06-29)

²⁹ Usp. I beba knjigu treba. URL: <http://www.labin.hr/i-beba-knjigu-treba-novi-program-gradske-knjiznice-labin> (2023-06-29)

³⁰ Usp. Lever, Rosemary, Sénéchal, Monique. Discussing stories: On how a dialogic reading intervention improves kindergartners' oral narrative construction. // Journal of Experimental Child Psychology, 108,1 (2011), str. 3. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jecp.2010.07.002> (2022-02-16)

Primjer ovakve pričaonice je program Knjižnice i čitaonice Fran Galović u Koprivnici gdje se program kontinuirano provodi od 1983. godine. Djeci je početkom svakoga rujna omogućen upis na program koji se održava svakog ponedjeljka. U pričaonici se pričaju priče, djeca se međusobno družu, razvija se pozitivan stav prema čitanju, provode logopedске igre i brojalice, razvijaju motoričke vještine, obogaćuje rječnik, razvija mašta i potiče kreativnost.³¹

6.3. Čitateljski klubovi

Čitateljski klub je oblik programa za čitanje djeci koji se u dječjim knjižnicama provodi u svrhu poticanja čitanja i upoznavanja različitih književnih žanrova. Program vodi stručna osoba, a klub čini grupa djece koja se kontinuirano okuplja u prostoru knjižnice i vodi rasprave o unaprijed pročitanom djelu. Ovakvi programi omogućuju upoznavanje s drugom djecom, druženje, razgovor, iznošenje vlastitog mišljenja, uvažavanje mišljenja drugih osoba i razvoj kritičkog razmišljanja. U sklopu ovakvih programa književna se djela razmatraju na jednoj dubljoj razini koja često pruža drugačiji uvid u svijet koji ih okružuje, a djeca kroz likove u knjigama mogu proživljavati zanimljive avanture ili pak pronaći odgovore na pitanja i probleme s kojima se i sami susreću. U Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula djeluju tri čitateljska kluba od kojih je jedan pod nazivom "Sretna knjiga" namijenjen djeci s ciljem poticanja djece na razvijanje čitalačkih vještina i navika, ali i druženje. Djeca se u čitateljskom klubu susreću jednom mjesečno pod vodstvom knjižničarki iz knjižnice i kroz neformalnu komunikaciju razmjenjuju dojmove o pročitanim knjigama te vlastite stavove i iskustva, što nerijetko vodi do zanimljivih rasprava.³²

6.4. Književni susreti

Programi ovakve vrste još su jedan od načina promicanja čitanja jer djeci omogućuju upoznavanje s omiljenim autorima. Na taj način autor prestaje biti samo ime koje su djeca gledala na stranicama svojih najdražih knjiga, djeca uviđaju da se iza njihovih najdražih likova – princeza i superjunaka, krije čovjek. Djeca su u mogućnosti komunicirati s autorom i najčešće čuti mnoge zabavne, ali i poučne priče koje su vezane uz nastanak djela koje djeca čitaju prije spavanja ili tijekom aktivnosti u knjižnicama. Na književnim se susretima često čitaju djela ili dijelovi djela autora koji je gost, a

³¹ Usp. Pričaonica. URL: <https://www.knjiznica-koprivnica.hr/za-djecu-i-roditelje/od-rodenja-do-skole/pricaonica-za-predskolce/> (2023-06-29)

³² Usp. Čitateljski klub. URL: <https://www.pula.hr/hr/novosti/detail/24782/citateljski-klubovi-gradske-knjiznice-i-citaonice-pula/> (2023-10-02)

djeci je omogućeno postavljanje pitanja. Na književnim su susretima česte i radionice na kojima djeca sama pišu kratke priče te na taj način bude svoju kreativnost i maštovitost.

6.5. Grupni posjeti

Grupni posjet je oblik programa koji uključuje suradnju sa vrtićima i školama. Najčešće se radi o organiziranim posjetima tijekom kojih djeca iz lokalnih vrtića i škola sa svojim odgojiteljima i učiteljima dolaze u prostor knjižnice te im je omogućena šetnja, razgledavanje te upoznavanje s radom i ponudom knjižnice. Osim što djeca kroz ovakav program mogu upoznati knjižnicu, građu i aktivnosti koje knjižnica provodi za djecu, uz ovakve je posjete često organizirano i čitanje kratke priče te rasprava o njoj. Pojedine knjižnice pri posjetu učenika prvih razreda osnovne škole, imaju praksu dijeljenja članskih iskaznica u svrhu poticanja djece na nastavak posjećivanja knjižnice, s ciljem poticanja čitanja.

7. Programi i projekti za poticanje čitanja djeci u Hrvatskoj i svijetu

„Rođeni za čitanje“ naziv je nacionalnog programa za poticanje čitanja koji je 22. ožujka 2023. godine donesen na 203. sjednici Vlade Republike Hrvatske. Provodi se kao mjera Akcijskog plana 2020. s ciljem poticanja čitanja djeci od najranije dobi te će se baviti potrebama predškolske djece uz aktivnu ulogu pedijataru. Kako je objavljeno na mrežnoj stranici Ministarstva kulture, u središtu ovoga projekta je da se u sklopu sistematskih pregleda roditelje i skrbnike upozna s važnosti čitanja naglas. Od šestog mjeseca života sve do polaska u školu, pedijatri će tijekom pregleda djeci čitati slikovnice prilagođene dobi djeteta, te će iste te slikovnice nakon pregleda biti poklonjene djeci kako bi u krugu obitelji nastavili čitati. Čitalačka pismenost se navodi kao vrlo važna vještina u životu koja utječe i na zdravlje osobe, stoga je dijelom javnozdravstvenih mjera u promidžbi zdravlja djece.³³ U Republici Hrvatskoj u prosjeku se rodi 36 000 djece godišnje, a Ministarstvo kulture i medija tiskat će i dostaviti u 249 pedijatrijskih ordinacija u Hrvatskoj slikovnice za svako dijete, ukupno četiri slikovnice do djetetova polaska u školu. Sustav za podršku i promidžbu čitanja od najranije dobi uz aktivnu ulogu pedijataru uključuje mrežu dionika: 21 županijski tim, 873 dječja vrtića i 1127 područnih vrtićkih objekata, 232 knjižnice, 33 rodilišta, patronažnu i

³³ Usp. Rođeni za čitanje. URL:<https://min-kulture.gov.hr/vijesti-8/donesen-program-rodjeni-za-citanje-nacionalni-program-poticanja-citanja-djeci-od-najranije-dobi/23680> (2023-06-29)

volontersku mrežu.³⁴ Kampanji „Rođeni za čitanje“ prethodila je kampanja pod nazivom „Čitaj mi!“ koja je ujedno bila i prva nacionalna kampanja za poticanje čitanja na glas djeci od rođenja u Republici Hrvatskoj . Organizatori kampanje su Hrvatsko knjižničarsko društvo – Komisija za knjižnične usluge za djecu i mladež, UNICEF, Hrvatsko pedijatrijsko društvo, Hrvatsko čitateljsko društvo, Hrvatska udruga istraživača dječje književnosti te Hrvatsko logopedsko društvo. Kampanja je pokrenuta s ciljem da se roditelje potakne na primjenu čitanja naglas, ali isto tako i da se roditelje usmjeri ka tome da sa svojom djecom od najranije dobi započnu posjećivati narodne knjižnice. U ovu je kampanju bilo uključeno oko 300 knjižnica u Hrvatskoj što je rezultiralo i većim upisom djece i roditelja u knjižnice. Kampanja „Čitaj mi!“ donijela je brojne rezultate po pitanju stavljanja naglaska na važnost poticanja čitanja u ranoj dobi što dokazuju i stručni skupovi te okrugli stolovi koji su se održavali potaknuti ovom tematikom. U kampanji su aktivno sudjelovali knjižničari, nakladnici, obrazovni djelatnici i roditelji, te brojni volonteri koju su čitali djeci. Kampanja „Čitaj mi!“ bila je službeni i kandidat za nagradu Astrid Lindgren Memorial Award (ALMA) 2017., 2018. i 2019. g., što je najveća svjetska nagrada za promicanje dječje književnosti i književnosti za mlade.³⁵

Programi poticanja čitanja djeci aktivno se provode diljem svijeta. Osmišljavaju se i organiziraju na način da su prilagođeni potrebama, okolnostima i izazovima koji su specifični za pojedinu državu. U Italiji se od 1999. godine provodi program „Natti per leggere“. Riječ je o nacionalnom programu za promicanje čitanja koji je namijenjen obiteljima djece predškolske dobi, a promoviraju ga Kulturna udruga pedijatarata, Talijanska udruga knjižnica i Centar za zdravlje djece. Cilj ovoga projekta je promoviranje čitanja djeci u obitelji od rođenja zbog toga što kontinuirano čitanje djeci pozitivno utječe na njihov intelektualni, jezični i emocionalni razvoj. Program se provodi na cijelom teritoriju Italije s oko 800 lokalnih projekata koji uključuju više od 2000 talijanskih općina. Lokalne projekte promoviraju knjižničari, pedijatri, pedagozi, javna tijela, kulturna i dobrovoljna društva.³⁶ Sljedeći program poticanja čitanja koji će se spomenuti je „Bookstart“ koji je ujedno i prvi svjetski nacionalni program darivanja knjiga. Osnovan je u Birminghamu 1992. godine, a vodi ga dobrotvorna udruga za čitanje BookTrust. Ovaj program omogućuje pružanje besplatnih knjiga lokalnim vlastima u Engleskoj i Walesu, koje zatim kroz suradnju s javnim službama zadovoljavaju lokalne potrebe. Knjige obiteljima osobno dostavljaju zdravstveni, knjižnični i obrazovni djelatnici koji osiguravaju da svako dijete dobije svoje

³⁴ Usp. Isto.

³⁵ Usp. Čitaj mi! Čitajte naglas djeci od rođenja. URL: <https://www.citajmi.info/kampanja/> (2021-05-10)

³⁶ Usp. Natti per leggere. URL: <https://www.natiperleggere.it/approfondisci-nati-per-leggere.html> (2023-09-22)

Bookstart pakete. Praksa ovoga programa jest darivanje besplatnih knjiga djeci u ranoj dobi prije polaska u školu s ciljem poticanja zajedničkog čitanja u obiteljima i razvijanja ljubavi prema knjigama i čitanju kod djece.³⁷ U SAD-u od 1989. godine djeluje program „Reach Out and Read“. Projekt je pokrenut u Bostonskoj gradskoj bolnici na odjelu pedijatrije s ciljem da u obiteljima čitanje postane dio njihove rutine. Projekt promiče čitanje kao aktivnost koja utječe na zdrav razvoj mozga, pospješuje usvajanje jezika i pomaže u jačanju povezanosti unutar obitelji. Danas je u projekt uključeno svih 50 država u SAD-u, sa 6000 programskih stranica koje svake godine nude 6,6 milijuna knjiga.³⁸

8. Pregled prijašnjih istraživanja programa čitanja djeci u dječjim knjižnicama

Posljednjih su godina provedena mnoga istraživanja koje obuhvaćaju teme poput rane pismenosti, razvoja čitalačkih navika i vještina kod djece predškolske dobi, te uloge narodnih knjižnica i dječjih odjela/knjižnica u promicanju čitanja od rane dobi. U središtu istraživanja često su i oblici suradnje te partnerstva između roditelja, vrtića, škola i knjižnica, ali i poželjne kompetencije dječjih knjižničara. Autorica Chen je sa svojim suradnicima 2016. u Bostonu provela istraživanje o povezanosti redovitog posjećivanja knjižnice i navike čitanja djeci u dobi od 6-18 mjeseci. Istraživanje je pokazalo da se u obiteljima koje su učlanjene i koje redovito posjećuju knjižnicu, te su upoznate sa programima čitanja djeci, u većoj mjeri budi svijest i tendencija da roditelji čitaju svojoj djeci. Na taj su način rezultati ukazali na pozitivnu povezanost korištenja usluga knjižnice i navike čitanja djeci od rane dobi.³⁹ Autorice Mann, Silver i Stein 2021. provele su istraživanje u vrtiću u Bronxu, koje se odnosilo na redovito korištenje knjižnice i aktivnosti zajedničkog čitanja. Rezultati toga istraživanja ukazuju na poboljšanje obrazovnih postignuća kod vrtićke djece koja su redovito sudjelovala na programima čitanja u knjižnici.⁴⁰ Osim poticanja roditelja da čitaju djeci i poticanja dolaska djece u knjižnicu, vrlo je važno i ostvarivanje kvalitetne suradnje između knjižnica i vrtića. U saveznoj državi Ohio, 2020. godine autorice Campana, Martens, Filippi i

³⁷ Usp. Bookstart. URL: <https://www.booktrust.org.uk/what-we-do/programmes-and-campaigns/bookstart/families/what-is-Bookstart/> (2023-09-22)

³⁸ Usp. Reach Out and Read. URL: <https://reachoutandread.org/about/> (2023-09-22)

³⁹ Usp. Chen, Pamela; Rea, Corinna; Shaw, Rebecca; Bottino, Clement J. Associations between Public Library Use and Reading Aloud among Families with Young Children. // The Journal of Pediatrics 173 (2016), str. 223. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jpeds.2016.03.016> (2023-08-25)

⁴⁰ Usp. Mann, Mana; Silver, Ellen J.; Stein, Ruth E. K. Kindergarten Children's Academic Skills: Association with Public Library Use, Shared Book Reading and Poverty. // Reading Psychology 42,6 (2021), str. 606–624. DOI: <https://doi.org/10.1080/02702711.2021.1888361> (2023-08-25)

Clunis provele su istraživanje vođene pitanjima do koje mjere suradnja vrtića i knjižnice može poboljšati učenje kod vrtićke djece te može li ta suradnja potaknuti uključivanje cijele obitelji u proces učenja. Rezultati su pokazali da partnerstvo između knjižnice i predškolske ustanove može ponuditi niz dobrobiti za djecu predškolske dobi i njihove obitelji. Na temelju ovih rezultata, autorice su zaključile da bi knjižnice i predškolske ustanove diljem svijeta trebale biti proaktivne u međusobnoj izgradnji partnerstva kako bi angažirale djecu i njihove roditelji da zajednički sudjeluju u procesu učenja, koje naravno obuhvaća i sam proces čitanja. Autorice naglašavaju da bi se na taj način ostvarila i suradnja pri izradi kurikuluma, ali bi se također potaknulo i dodatno obrazovanje odgojitelja i knjižničara.⁴¹ Nadalje, u istraživanju iz 2020. godine na iranskom sveučilištu autori Baris, Shaghaghi i Asnafi proveli su istraživanje o osobnim karakteristikama i praktičnim vještinama dječjih knjižničara. Cilj ovoga istraživanja bilo je proučiti unutarnje (mentalne) i vanjske (kognitivne) karakteristike dječjih knjižničara. Rezultati su pokazali da se radi o karakteristikama koje se dijele na pet razina. Prva obuhvaća poznavanje dječje književnosti, poznavanje dječje psihologije i razumijevanja dječjeg senzibiliteta. Druga razina se odnosi na psihičku opuštenost, na to da knjižničar bude veseo, entuzijastičan za rad s djecom te da ima želju pomagati. Treća razina podrazumijeva motiviranost, pristupačnost i spremnost na unošenje promjena u radnoj okolini. Četvrta se razina odnosi na vještine govora i slušanja, vještine uvjeravanja i rasuđivanja te vještine povezivanja. Peta razina obuhvaća sposobnost uređivanja prostora, vještine bibliografskih i tehničkih usluga i vještine prenošenja znanja. Autori zaključuju da je stoga tijekom obrazovanja knjižničara potrebno staviti naglasak na metode samopoučavanja, metode poučavanja, psihološka i bibliografska znanja, kao i pokušati promijeniti njihovu moralnu ideologiju prema kolektivnim interesima i altruizmu.⁴² U kontekstu provođenja programa čitanja i rane pismenosti u narodnim knjižnicama, 2016. godine u Australiji autorica Campbell-Hicks provodi istraživanje o primjerima dobre prakse. Autorica u ovome istraživanju naglašava da knjižnice igraju veliku ulogu time što dopiru do zajednice, nudeći različite programe, međugeneracijski radeći i razvijajući nacionalnu kulturu čitanja. Riječ je o obuhvatnom istraživanju koje je provedeno u knjižnicama u četiri različite države – Kanadi, SAD-u, Irskoj i Norveškoj. Tijekom istraživanja identificirani su ključni koncepti za razvoj programa čitanja i ranog opismenjavanja u narodnim knjižnicama. U svakoj od posjećenih knjižnica promatran je niz

⁴¹ Usp. Campana, Kathleen; Martens, Marianne; Filippi, Allyson; Clunis, Julaine. Library School: Building a Collaborative Preschool-Library Partnership to Support Whole Family Engagement. // *Early Childhood Education Journal* 50,1 (2020), str. 71–82. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10643-020-01127-4> (2023-08-25)

⁴² Usp. Akbari Baris, Nader; Shaghaghi, Mahdi, Asnafi, Amir-Reza. Personal Characteristics and Practical Skills of a Children's Librarian in Iran. // *Sciences and Techniques of Information Management* 6,1 (2020), str. 80-112. DOI: <https://doi.org/10.22091/STIM.2020.4898.1347> (2023-08-25)

aktivnosti, a autorici su kroz intervju programe, ciljeve i metodologiju objasnili djelatnici knjižnice koji su ih izradili i izveli. Razgovori s osobljem otkrili su koji su aspekti programa bili kritični u postizanju potrebnih ishoda programa. Ključni koncepti koje su naglasili knjižničari u četiri grada posjećena tijekom istraživanja vrlo su se lijepo uklopili u akronim OPEN. O podrazumijeva doseg (*Outreach*) koji se odnosi na kreiranje aktivnosti za djecu koje su unaprijed osmišljene i zakazane, na osiguravanje pristupa bez prepreka, na to da se stvori „dobar osjećaj“ za knjižnicu te da se samim time podupire društveno povjerenje prema knjižnicama. P se odnosi na programe (*Programmes*) koji obuhvaćaju stavljanje velike vrijednosti na koncept obrazovanja, stvaranje partnerstva, zapošljavanje kompetentnih djelatnika, korištenje adekvatnih metoda poučavanja te čitanje, razgovor, pisanje, igranje i pjevanje s djecom. E se odnosi na obrazovanje (*Education*) koje podrazumijeva proširenje aktivnosti informiranja s fokusom na obitelj, pronalaženje načina privlačenja onih koji nisu korisnici knjižnice te prilagodbu ideja u svrhu omogućavanja uspješne suradnje s lokalnom zajednicom. N koje predstavlja nacionalnu kulturu čitanja (*National Culture of Reading*) te obuhvaća postavljanje temelja čitanja, razvijanje kvalitetne suradnje s vrtićima, roditeljima, grupama u zajednici te vladinim odjelima. Naglasak je u ovome istraživanju bio na praktičnim aktivnostima na koje se mogu potaknuti knjižnice svih veličina, uključujući male knjižnice s ograničenim brojem osoblja. Budući da je razvoj pismenosti društvena vještina koja zahtijeva učinkovite i pozitivne odnose između odraslih i male djece, knjižnice mogu biti prostor i mjesto gdje se ti odnosi mogu njegovati.⁴³

9. Kratko o knjižnicama odabranim kao uzorak istraživanja

U ovome dijelu rada kratko će biti opisana povijest narodnih knjižnica koje su odabrane kao uzorak istraživanja o programima čitanja koje provode u sklopu pružanja svojih usluga u dječjim knjižnicama. Kao što je već ranije navedeno, istraživanjem su obuhvaćene sljedeće knjižnice: Gradska knjižnica grada Donjeg Miholjca, Gradska knjižnica i čitaonica Valpovo, Gradska knjižnica i čitaonica Belišće, Gradska knjižnica Beli Manastir i Gradska knjižnica Našice.

⁴³ Usp. Campbell-Hicks, Ruth. Early literacy programmes in public libraries: best practice. // The Australian Library Journal 65,2 (2016), str.126. DOI: <https://doi.org/10.1080/00049670.2016.1121770> (2023-08-25)

9.1. Gradska knjižnica grada Donjeg Miholjca

Povijest ove knjižnice započinje 1893. godine kada se uz pomoć grofa Ladislava Mailatha osniva „Narodna čitaonica“ koja je bila smještena u grofov dvorcu. Kroz vrijeme je mijenjala nekoliko naziva i lokacija, a 2007. godine knjižnica počinje djelovati kao samostalna ustanova pod nazivom „Narodna knjižnica grada Donjeg Miholjca“ te se pažnja posvećuje prostoru, opremi i fondu knjižnice kako bi knjižnica u potpunosti radila prema načelima struke. 2020. godine knjižnica mijenja naziv u Gradska knjižnica grada Donjeg Miholjca, a u prosincu 2022. knjižnica otvara svoja vrata u novouređenom prostoru koji ima u potpunosti izdvojen dječji odjel koji je adekvatno prostorno uređen i opremljen.⁴⁴

9.2. Gradska knjižnica i čitaonica Valpovo

Kao godina osnutka ove knjižnice uzima se 1878. godina jer se ona nalazi na pečatima starih knjiga, no točni podaci o osnutku nisu poznati. Jedna je od najstarijih kulturnih ustanova u Valpovu te je do danas prepoznata i prihvaćena kao kulturno žarište. Knjižnica ima dječji odjel, teen odjel, čitaonicu, zbirka Iovalliana i stari fond knjižnice. U knjižnici tinejdžeri imaju svoj zaseban odjel sa čitaoničkim prostorom. Dječji odjel zauzima prostor od 51,52 m² u kome je 69 dužnih metara polica s ukupno 3300 svezaka knjiga. Slikovnice za najmanje korisnike smještene su u pokretnim kolicima, a namještaj i oprema prilagođeni su dječjem uzrastu. Police na dječjem odjelu su raspoređene uz zidove ostavljajući slobodan prostor za održavanje programskih sadržaja, druženja, radionica, a svakodnevno služi kao prostor za igraonicu.⁴⁵

9.3. Gradska knjižnica i čitaonica Belišće

Točan podatak o osnivanju Knjižnice i čitaonice u Belišću nije poznat, no pretpostavlja se da je s radom počela prije I. svjetskog rata. 2009. godine knjižnica seli u novoizgrađenu zgradu u kojoj dobiva dvoranu za predavanja, izložbeni prostor i dječji odjel. Knjižnica u svome inventaru ima oko 32.905 knjiga, a od neknjižne građe s-građu (igračke, vodootporne /zvučne slikovnice, „kartonke“, različite igre i sl.) i e-građu (cd-rom, dvd-rom). Također, knjižnica posjeduje sedam

⁴⁴ Usp. Gradska knjižnica grada Donjeg Miholjca. URL: <https://gkgdm.hr/> (2023-08-25)

⁴⁵ Usp. Gradska knjižnica i čitaonica Valpovo. URL: <https://gradskaknjiznicavalpovo.weebly.com/> (2023-08-25)

računala, dva laserska pisaa i dva starija pisaa od kojih su tri pisaa-kopirka-skener uređaji, čime korisnicima nude mogućnost korištenja novih usluga knjižnice. Kroz grupne posjete knjižnici i radionice za poticanje čitanja i ostale slične događaje, knjižnica dokazuje da je prostor socijalne, kulturne i informacijske interakcije.⁴⁶

9.4. Gradska knjižnica Beli Manastir

Na području Baranje tradicija narodnih knjižnica i čitaonica započinje u 19. stoljeću. Prva posudba knjiga u Belom Manastiru – Branjinom Vrhu organizirana je 1878. godine, a nakon II. svjetskog rata dolazi do integracije postojećih knjižnica na području Baranje te je 1968. stvorena matična knjižnica u Belom Manastiru. Gradska knjižnica Beli Manastir 1991. dobiva status Središnje knjižnice Mađara u Republici Hrvatskoj, a od 26. rujna 2001. godine knjižnica postaje samostalna ustanova. Knjižnica ima odjel za odrasle, medijateku, čitaonicu dnevnog tiska, bibliomobilsku službu te odjel za djecu i mlade. Dječji odjel sadrži oko 3000 slikovnica, 4000 knjiga za mlađi školski uzrast te otprilike 2000 namijenjenih tinejdžerskom uzrastu, nekoliko naslova časopisa te 3000 primjeraka stručnih knjiga. Na dječjem se odjelu održavaju kreativne, edukativne i zabavne radionice, a knjižnica i za ostale korisnike nudi usluge i aktivnosti koje doprinose informiranju i obrazovanju.⁴⁷

10. Istraživanje provođenja programa čitanja s djecom u dječjoj knjižnici

10.1. Cilj i svrha istraživanja

Ovo istraživanje provedeno je s ciljem stjecanja uvida u provođenje programa ponajprije namijenjenih djeci predškolske i rane školske dobi u narodnim knjižnicama u Slavoniji i Baranji. Knjižnice su izabrane jer je riječ o manjim knjižnicama na području Slavonije i Baranje koje se kroz svoje djelovanje susreću s različitim izazovima poput: neadekvatnog prostora, nedostatka djelatnika, nedostatka korisnika i nedostatka financijskih sredstava. No,

⁴⁶ Usp. Gradska knjižnica i čitaonica Belišće. URL: <https://www.gkcbelisce.hr/> (2023-08-25)

⁴⁷ Usp. Gradska knjižnica Beli Manastir. URL: <https://www.gkbm.hr/2021/12/30/upoznaj-svoju-knjiznicu/> (2023-08-25)

unatoč tim izazovima i ograničenjima, knjižnice pred sobom imaju zadaću pružiti kvalitetne usluge svojim korisnicima, ali isto tako dokazati svoj značaj u manjim mjestima te ujedno biti središtem druženja, obrazovanja i kulture. Naglasak je bio na načinu provođenja i sadržaju programa, broju djece koja sudjeluju u programima te njihovim dobnim skupinama. Također, ovim se istraživanjem htjelo saznati ponešto o važnim kompetencijama dječjih knjižničara, o suradnji koju knjižnice ostvaruju sa drugim ustanovama te o načinu oglašavanja programa koje knjižnica provodi u zajednici. Cilj je također bio saznati kako programi ovakve vrste utječu na daljnje čitalačke navike i korištenje knjižničnih usluga kod djece koja su aktivno sudjelovala u programima.

Jedno od ograničenja s kojima se autorica susrela tijekom provođenja ovoga istraživanja bila je nemogućnost stupanja u kontakt s Gradskom knjižnicom Našice, te stoga navedena knjižnica nije obuhvaćena ovim istraživanjem.

Istraživačka pitanja:

- 1) Koji se programi za poticanje čitanja provode u odabranim dječjim knjižnicama?
- 2) Koje su kompetencije knjižničara važne za rad u dječjoj knjižnici?
- 3) Ostvaruju li knjižnice kvalitetnu suradnju s drugim ustanovama?
- 4) Na koji način knjižnice oglašavaju programe čitanja koje provode?
- 4) Nastavljaju li djeca i nakon sudjelovanja u programima biti aktivni korisnici knjižnice?

10.2. Metodologija – metoda i instrument, uzorak

Metoda i instrument

Istraživanje je provedeno u nekoliko knjižnica na području sjevernog dijela istočne Slavonije i s područja Baranje.⁴⁸ U istraživanju su sudjelovale sljedeće knjižnice: Gradska knjižnica grada Donji Miholjac, Gradska knjižnica i čitaonica Valpovo, Gradska knjižnica i čitaonica Belišće i Gradska knjižnica Beli Manastir. Kao instrument u ovome istraživanju koristio se

⁴⁸ Ovi gradovi navode se kao gradovi koji pripadaju području sjevernog dijela istočne Slavonije, no geografske granice zapravo nisu jasne.

osobni intervju s knjižničarima koji su djelatnici navedenih knjižnica. Intervju se sastojao od 12 pitanja otvorenog tipa i nalazi se u *Prilogu 1.* ovoga rada. Istraživanje je provedeno od 4. rujna do 8. rujna 2023. godine. Intervjui su se provodili jednim dijelom fizički u zgradama knjižnica (tri knjižnice), a dijelom online putem Google Meet platforme (jedna knjižnica). Intervjui su transkribirani te su zatim izrađene tablice „*Prikaz mišljenja i stavova*“ koje se nalaze u *Prilogu 2.* ovoga rada. Dobiveni odgovori su obrađeni metodom sadržajne analize.

Uzorak

Uzorak istraživanja činile su 4 knjižničarke koji su djelatnice ranije navedenih knjižnica u gradovima sa područja sjevernog dijela istočne Slavonije i s područja Baranje. Odabrane su knjižnice koje se nalaze u većim gradovima navedenoga područja, te koje su samim time središta obrazovne, kulturne i društvene djelatnosti za mnoga manja mjesta kojima su okružene. Metoda intervjuja odabrana je zbog toga što knjižničari iz prve ruke mogu dati najrelevantnije informacije vezane uz provođenje programa u praksi, metodama pristupa ispunjavanju korisničkih potreba djece i samoj komunikaciji i suradnji s najmlađim korisnicima.

10.3. Rezultati sadržajne analize intervjuja

Prvo pitanje ovoga intervjuja odnosilo se na praksu provedbe programa za čitanje u knjižnicama te učestalosti te provedbe. Većina knjižničarki navodi kako se programi ovakve vrste u njihovim knjižnicama aktivno provode kroz cijelu godinu (K1,K2,K4), dok jedna knjižničarka navodi kako u njihovoj knjižnici programi ovakve vrste nisu zastupljeni zbog nedostatka djelatnika (K3). Programi čitanja za djecu kontinuirano se provode svaki tjedan (K1,K4), svaka dva tjedna (K2), neki od programa provode se jednom mjesečno (K2), a provode se i programi koji su posebno vezani uz manifestacije poput Mjeseca hrvatske knjige koji se provode jednom godišnje (K1, K2, K3 i K4).

Drugim se pitanjem željelo saznati koliki je broj djece koji najčešće sudjeluje u programima čitanja te koje su dobne skupine najzastupljenije. Dvije knjižničarke navode da je prosječan broj djece oko 15-20 (K1, K4), dok ostali navode da je prosječan broj sudionika na njihovim radionicama desetero djece (K2, K3). Knjižničarke navode da se broj djece povećava na 20-30 kada je riječ o

programima vezanim za obilježavanje manifestacija (K1, K2, K3 i K4). Kada govorimo o dobnim skupinama, programima čitanja najčešće su obuhvaćena djeca predškolske dobi te nižih razreda osnovne škole (K1, K2, K3, K4), dok neke knjižnice nude programe čitanja djeci koja su u jaslicama (K4) i adolescentima (K3, K4).

Treće pitanje odnosilo se na programe koji su specifični za pojedine knjižnice po čemu se može zaključiti da se programi čitanja za djecu ponajviše provode u obliku pričaonica (K1, K2, K4) ili u obliku književnih susreta (K3) i književnih klubova (K4).

Četvrtim se pitanjem željelo saznati s kojim se izazovima knjižničari najčešće susreću pri organizaciji i osmišljavanju programa čitanja djeci. Većina knjižničarki kao najveći problem navodi nedostatak djelatnika (K1, K2, K3), zatim nedostatak vremena (K2, K3), kompleksnost organizacije programa čitanja u usporedbi sa likovnim radionicama (K3), poticanje motivacije djece, procjena interesa djece, praćenje trendova pri osmišljavanju zanimljivog programa (K4).

Petim se pitanjem željelo saznati što bi knjižničarke na temelju svoga iskustva istaknule kao ključne kompetencije za rad u dječjoj knjižnici. Kao važne kompetencije navedene su kreativnost i mašta (K1, K4), poznavanje dječje literature (K1, K4), pedagoške kompetencije i rad s ljudima (K2, K4), strpljivost, stručno znanje, poznavanje procesa učenja i prenošenja znanja (K3, K4) te komunikativnost, snalažljivost i organizacija (K4).

Šesto pitanje se nadovezuje na prethodno s ciljem saznanja smatraju li knjižničarke da su te kompetencije stekli tijekom studiranja ili tek kasnije kroz rad u knjižnici. Sve knjižničarke navode kako su to kompetencije stečene kroz rad i interakciju s djecom (K1, K2, K3, K4), dvije knjižničarke navode kako su temelje stekle tijekom studija (K2, K3), a naglašava se i važnost cjeloživotnog učenja (K3, K4) te to da dječji knjižničar mora biti osoba kojoj je rad s djecom svojevrsni poziv i koja svojom osobnošću pozitivno i poticajno djeluje na djecu (K2).

Sedmim se pitanjem željelo saznati kakvu suradnju knjižnice ostvaruju sa drugim ustanovama pri provođenju programa za djecu. Većina knjižnica najveću suradnju ostvaruje sa vrtićima, osnovnim i srednjim školama (K1, K2, K3, K4), udrugama u zajednici (K1, K2, K3, K4), muzejima (K2), s ostalim knjižnicama i knjižničarima u okolici (K3). Suradnja je nešto što svi ispitanici ističu iznimno važnim i nešto bez čega provedba programa za djecu ne bi bila moguća (K1, K2, K3, K4).

Osmo se pitanje odnosi na način oglašavanja programa čitanja, a odgovori nam ukazuju na to da knjižnice kao primarni način oglašavanje koriste društvene mreže: Facebook (K1, K2, K3, K4), Instagram (K1, K2, K4), YouTube (K4), zatim web stranicu knjižnice (K1, K2, K3, K4). A također se koriste i lokalni internetski portali (K1, K2, K3), lokalni radio (K1, K2, K3), a neke knjižnice obavijesti o održavanju svojih programa prezentiraju pomoću postera i plakata koji su postavljeni na različitim važnim mjestima (K1, K2). Još neki od načina su osobno prenošenje informacija korisnicima tijekom posjeta knjižnici (K2, K3) te obavijesti putem e-maila ili telefonskog poziva (K3).

Sljedećim se pitanjem željelo saznati kako su opremljeni dječji odjeli na kojima se najčešće provode programi čitanja. Knjižničarke navode kako su dječji odjeli posebno izdvojeni prostori unutar knjižnice (K1, K2, K3, K4), prostorije u kojima prevladavaju vedre boje i šarenilo (K1, K4). Jedna knjižničarka naglašava posebno odvojen odjel za adolescente (K2). Nekoliko knjižničarki naglasak stavlja na namještaj koji je prilagođen različitim uzrastima djece (K1, K2, K4), građa za najmlađe posebno izdvojena kako bi bila nadohvat ruke djeci (K1, K2, K4), multimedijalni kutak (K2, K3).

Deseto pitanje odnosilo se na fond dječjeg odjela knjižnice, te se kroz odgovore moglo saznati da većina knjižnica raspolaže bogatim fondom kada su u pitanju slikovnice i knjige za djecu (K1, K2, K3, K4), didaktičke igračke (K2, K4), referentna građa za djecu, roditelje, odgajatelje (K2, K4). Jedna knjižničarka navodi da je u planu i daljnje uređenje dječjeg odjela te nabava didaktičkih igračaka, za koje se pronašlo mjesto preseljenjem u novi prostor knjižnice (K1). Jedna knjižničarka naglašava kako pri nabavi knjiga knjižnica nabavlja barem 30% građe za djecu (K2), a u jednoj se knjižnici pri nabavi isključivo vode interesima i željama djece i roditelja (K4).

Sljedećim se pitanjem željelo saznati nude li knjižnice određene pogodnosti prilikom upisa djece u knjižnicu. Knjižnice nude besplatan upis djece predškolske dobi te učenika prvih razreda (K1, K2), besplatan upis djece tijekom Mjeseca hrvatske knjige (K4), upis školske djece koja dolaze u organizirane posjete knjižnici (K1). Jedna knjižničarka ističe nedavno donesenu trajnu odluku o uvođenju besplatnog članstva za sve korisnike (K2). Jedna knjižnica ne nudi pogodnosti za besplatan upis djece jer su u praksi knjižnice obiteljske iskaznice (K3).

Zadnjim pitanjem se željelo saznati ponešto o dugoročnim prednostima sudjelovanja djece u programima čitanja u knjižnicama, točnije saznati nastavljaju li djeca i kasnije biti aktivni korisnici

knjižnice. Jedna knjižničarka smatra da roditelji i navika koju stvaraju svojoj djeci kada ih u ranoj dobi potiču na dolazak u knjižnicu, pomažu pri promicanju važnosti čitanja (K3). Jedna knjižničarka tvrdi da prema njenom iskustvu djeca iako ne ostanu korisnici knjižnice, nastavljaju biti aktivni čitatelji koji radije kupuju vlastite knjige (K2). Prema iskustvu knjižničarki ispitanih u ovome intervjuu odgovor na ovo pitanje je da djeca nastavljaju biti vjerni korisnici knjižnice (K1, K2, K3, K4). Rezultati sadržajne analize predstavljeni su tablicom (*Tablica 1.*)

Tablica 1. Rezultati sadržajne analize

	K1	K2	K3	K4
Učestalost provođenja programa čitanja	Svaki tjedan	Svaka dva tjedna / jednom mjesečno	Programi čitanja nisu zastupljeni, provode se rijetko ili su inkorporirani u kreativne radionice	Svaki tjedan
Broj sudionika i dobne skupine	15-20 djece, 5-10 godina	10-ero djece, 3-9 godina	10-ero djece, 0-13 godina	15-ero djece, 0-18 godina
Program čitanja koji je specifičan za ispitanu knjižnicu	„Perivoj knjiga“	„Bajkovita knjižnica“	Književni susret s autoricom Ivankom Ferenčić Martinčić	„Istražujući učim više“, „Uskoro u školu danas u knjižnicu“
Izazovi pri organizacija programa čitanja	Nedostatak djelatnika.	Usklađivanje vremena s rasporedom koji djeca imaju u vrtiću ili školi i nedostatak djelatnika.	Nedostatak vremena zbog kompleksnosti organizacije i osmišljavanja programa čitanja u usporedbi s nekim drugim kreativnim i edukativnim programima koje knjižnica češće provodi.	Motivacija, procjena interesa djece, osmišljavanje programa koji će pratiti suvremene trendove i time biti zanimljiviji djeci.
Kompetencije dječjeg knjižničara	Kreativnost i mašta kao glavne kompetencije, a zatim poznavanje dječje literature.	Pedagoške kompetencije i kompetencije rada s ljudima.	Strpljivost, stručna kompetentnost, želja za prenošenjem znanja korisnicima.	Poznavanje literature za djecu, komunikativnost, kreativnost, mašta, pedagoške kompetencije, snalažljivost, poznavanje procesa

				učenja i prenošenja znanja, organizacija
Jesu li kompetencije stečene tijekom studija ili tijekom rada	U najvećoj mjeri stečene kroz rad u knjižnici.	Dio se može naučiti, ali veći dio kompetencija dolazi kroz rad u knjižnici. Najveći naglasak stavljen na osobnost i prirodu dječjeg knjižničara na što djeca instinktivno reagiraju.	Temelji su stečeni tijekom studija, a razvijaju se tijekom rada na sistemu pokušaja i pogreške. Naglasak na cjeloživotnom učenju i suradnji.	Kroz rad i interakciju s djecom. Naglašena važnost cjeloživotnog obrazovanja i stručnog usavršavanja.
Suradnja s drugim ustanovama	Vrtić, osnovna škola, srednja školom i lokalne udruge	Vrtići, škole, muzej, turistička zajednica, lokalna ustanova za kulturne djelatnosti	Vrtići, škole, gradske udruge, kolege iz okolnih knjižnica.	Vrtići, škole, gradske udruge, pojedinci koji su uključeni u kulturnu aktivnost grada.
Oglašavanje programa	Društvene mreže, lokalni radio, lokalni internetski portal, poster i plakati	Facebook, Instagram, web stranica, radio, lokalni portali za oglašavanje, plakati, usmeno prenošenje korisnicima	Facebook, lokalne novine, radio, e-mail, telefonski poziv, web stranica i osobno prenošenje korisnicima	Facebook, Instagram, YouTube, web stranica
Prostorno uređenje dječjeg odjela	Posebno izdvojen dječji odjel, police u različitim bojama za lakše snalaženje, izdvojena građa lako dostupna djeci, namještaj prilagođen djeci	Posebno izdvojen dječji odjel s izlazom u dvorište knjižnice. Opremljen niskim policama, namještajem prilagođenim djeci, zidni televizor	Posebno izdvojen dječji odjel koji se sastoji od kutka za igru, kutka za čitanje, na policama je izdvojena građa poput lektira, slikovnica, knjiga za djecu te su izdvojene i igre, multimedijalni kutak	Posebno izdvojen prostor, veseo i pristupačan, vedrih boja, namještaj primjeren djeci, knjige izdvojene na način da bile nadohvat djeci
Fond dječjeg odjela	Uz uobičajenu građu (slikovnice, knjige za djecu) u planu nabava didaktičkih igračaka koja je u fondu nedostajala zbog manjka prostora na prijašnjoj lokaciji	Oko 5 000 svezaka knjižne i neknjižne građe: različite vrste slikovnica za različite uzraste, didaktičke knjige, knjige za djecu, knjige za stariji školski uzrast/adolescente, referentna građa, igračke, elektronička građa.	Nije poznat točan broj jedinica građe, fond je velik i sastoji se od knjiga za najmlađe, knjiga za djecu, lektirnih naslova, elektromičke građe i periodike.	Oko 10 000 naslova, dio zbog manja prostora izdvojen u posebno spremište s dječjim fondom. Slikovnice za najmlađe, dječje knjige, dječje stručne knjige, knjige za mlade, igrokazi, lektirni naslovi

Pogodnosti prilikom upisa djece	Besplatni upisi djece predškolske dobi, učenike prvih razreda osnovne škole ili učenike razreda koji dolaze u posjet knjižnici	Besplatan upis sve djece od rođenja do upisa u osnovnu školu, akcija besplatnog upisa učenika prvih razreda osnovne škole	Ne nude pogodnosti isključivo za djecu, u praksi knjižnice su obiteljske iskaznice.	Besplatne članske iskaznice tijekom Mjeseca hrvatske knjige za djecu koja s vrtićima i školama dolaze u posjet knjižnici i radionicama
Postaju li djeca stalni članovi knjižnice	Djeca koja su od rane dobi sudjelovala u programima knjižnice nastavljaju biti članovi i u budućnosti	Djeca nastavljaju biti korisnici u nekoj knjižnici ili nastavljaju biti čitatelji koji preferiraju kupnju vlastitih knjiga	Roditelji koji dovode djecu u knjižnicu od rane dobi knjižnici pomažu pri promicanju navika čitanja, ta djeca nastavljaju biti stalni korisnici	Djeca koja od najranije dobi dolaze u knjižnicu i sudjeluju u programima ostaju vjerni korisnici

10.4. Rasprava

Ovim su istraživanjem obuhvaćene knjižnice iz četiri različita grada, no ono što se može uočiti su sličnosti u odgovorima. Tri od četiri ispitane knjižnice pokazuju preklapanja u načinu provođenju programa čitanja djeci, te aspektima vezanim uz samo osmišljavanje i organizaciju programa čitanja. Knjižničari su svojim odgovorima ukazali na to da se programi čitanja djeci aktivno provode u knjižnicama, što pokazuje da je važnost čitanja od rane dobi prepoznata kao nešto u što vrijedi ulagati vrijeme. Jedna je knjižničarka pak istaknula da je vrijeme upravo ono što u njihovoj knjižnici nedostaje, pa se posljedično tome programi čitanja djeci ne provode dovoljno često (K3). Programi čitanja se u većini ispitanih knjižnica održavaju kontinuirano – svakoga tjedna ili dva puta mjesečno. Gotovo sve ispitane knjižnice imaju praksu provođenja programa čitanja posebno tijekom Mjeseca hrvatske knjige. Kada se govori o sudjelovanju djece, možemo primijetiti da je odaziv poprilično velik, obzirom da se radi o knjižnicama u manjim mjestima. U takvim okolnostima, okupiti broj od 15-30 djece, uzimajući u obzir da je to broj koji se mijenja ovisno o vrsti i prigodi programa čitanja, je poprilično zadovoljavajuća spoznaja. Intervjui pokazuju da se programi čitanja ponajviše usmjeravaju prema djeci predškolske dobi te djeci nižih razreda osnovne škole. Knjižničarke također navode da su pojedini programi namijenjeni i djeci viših razreda te srednjoškolcima (K3,K4), no možemo primijetiti da je provođenja takvih programa rjeđe u odnosu na provođenje programa za mlađu djecu. Kada govorimo o vrsti programa, može se uvidjeti da se najčešće radi o pričaonicama koje su u kombinaciji s nekom vrstom kreativne radionice. Programi čitanja u obliku pričaonice najčešće se provode na način da knjižničarka djeci

pročita slikovnicu, koja je najbolji izbor građe obzirom da su pričaonice vremenski ograničene. Odabir slikovnice često je vezan uz temu kojom se djeca u to vrijeme bave u vrtiću ili školi, te koja je na neki način za njih u tom trenutku aktualna. Nakon čitanja djecu se na nenametljiv način potiče na razgovor i raspravu o pročitanome, a sve to s ciljem učenja, zabave, poticanja kreativnosti i mašte, ali i ljubavi prema čitanju. Nakon kratkog razgovora i rasprave, djeca se najčešće kreativno izražavaju na način da izrađuju crteže ili nešto tome slično, držeći se pritom zadane teme. Programi imaju zanimljive i privlačne nazive poput *Istražujući učim više*, *Uskoro u školu*, *danas u knjižnicu*, *Bajkovita knjižnica* i slično. Kao najčešće izazove s kojima se knjižnice susreću u osmišljavanju i provođenju programa čitanja za djecu, većina ispitanih knjižničarki se slaže oko jednoga, a to je nedostatak djelatnika, što kako jedna knjižničarka navodi, rezultira i nedostatkom vremena za osmišljavanje programa čitanja koji su često kompleksniji od npr. kreativnih radionica (K3). Uz spomenuti nedostatak djelatnika, knjižničarke kao izazov navode i poticanje motivacije te procjenu interesa djece kao korisničke skupine (K4). Vođeni pretpostavkom da su različite kompetencije knjižničara koji radi s djecom na dječjem odjelu izuzetno važne, ispitano je koje bi kompetencije knjižničari istaknuli na temelju svoga iskustva. Gotovo sve ispitane knjižničarke složile su se da su kreativnost, mašta, te poznavanje dječje literature glavne kompetencije koje dječji knjižničar mora posjedovati. Jedna je knjižničarka dodala snalažljivost i komunikativnost (K4), dok druga napominje važnost pedagoških kompetencija i kompetencije rada s ljudima (K2). Druga knjižničarka važnost pridaje stručnoj kompetentnosti i znanju te želju za prenošenjem tog istog znanja (K3). Knjižničarke su zatim upitane jesu li te kompetencije stekle tijekom studija ili pak tek tijekom rada s djecom u knjižnici. Većina njih se složila oko toga da se spomenute kompetencije stječu kroz rad, a jedna knjižničarka smatra da su temelji potrebnih kompetencija nastali tijekom studija, ali da se one izgrađuju i utvrđuju cjeloživotnim učenjem (K3). Jedna knjižničarka smatra da dječji knjižničar po svojoj prirodi i osobnosti treba biti osoba koja voli rad s djecom i koju će djeca instinktivno prepoznavati i prihvaćati (K2). Kompetencije koje su također spomenute su i vještine organizacije, osmišljavanja i razumijevanja procesa usvajanja, ali i prenošenja znanja te kompetencije vezane uz digitalnu pismenost kako bi knjižnične usluge za djecu bile u skladu s onime što je djeci u suvremenom svijetu svakodnevno, blisko i zanimljivo (K4). Odgovori ukazuju na sličnosti sa rezultatima istraživanja autora Baris, Shaghghi i Asnafi kojim su ispitane osobne karakteristike i praktične vještine dječjih knjižničara. Nadalje, ispitane su prakse suradnje i partnerstva s drugim ustanovama u zajednici. Većina knjižničarki naglašava važnost suradnje s drugim ustanovama te poticanje partnerskog odnosa kako bi programi namijenjeni djeci bili ostvarivi i kvalitetni. Sve ispitane knjižnice najveću suradnju po pitanju provođenja programa čitanja djeci ostvaruju s vrtićima, osnovnim i srednjim školama i udrugama

koje u zajednicu djeluju na društvenoj i kulturnoj razini. Jedna knjižničarka ističe i važnost suradnje s drugim knjižnicama i knjižničarima, zbog donošenja svojevrsnog kurikuluma provođenja programa i razmjene ideja (K3). Oglašavanje programa čitanja u zajednici knjižnice u najvećoj mjeri provode preko društvenih mreža Facebook i Instagram, a jedna knjižnica koristi i YouTube (K4). Učestalo je i korištenje mrežnih stranica knjižnica, oglašavanje na lokalnim internetskim portalima i slanje obavijesti korisnicima putem e-maila. Knjižnice u praksi koriste i lokalne novine, ali i radio kako bi zajednicu obavijestile o ponudi svojih programa. Dvije knjižničarke navode kako pri oglašavanju koriste i plakate i postere (K1, K2), a u nekim je knjižnicama preferirani način usmeno obavijestiti korisnike kada osobno dođu u knjižnicu (K1, K3). Jedna knjižnica ima praksu telefonski obavještavati roditelje djece o programima koji se za djecu provode u knjižnici (K3). Nadalje, ispitano je i stanje prostornog uređenja dječjih odjela u knjižnicama koje su sudjelovale u istraživanju. Gotovo sve knjižnice imaju posebno izdvojen dječji odjel koji je namještajem i bojama prilagođen i primjeren djeci različitih uzrasta. Prostor dječjih odjela najčešće je podijeljen na više kutaka, pa tako pronalazimo kutak za čitanje, kutak za igru i multimedijски kutak. Namještaj je svojim oblikom i dimenzijama posebno namijenjen djeci, a jedna knjižnica uz uobičajeni namještaj poput stolova i stolaca, planira i nabavu tepiha i vreća za sjedenje (K1). Građa se nalazi na niskim policama ili je posebno izdvojena u kolica i kutije kako bi bila nadohvat djeci, a najčešće je raspoređena prema različitim bojama polica. Prostor dječjih odjela se prigodno uređuje i prilagođava tematici pričaonica ili radionica, te pri obilježavanju blagdana i drugih važnih datuma. Dvije knjižnice za potrebe provođenja programa čitanja često biraju i dvorište knjižnice (K2) ili park u blizini knjižnice (K1), kao prigodnu alternativu zatvorenom prostoru kada vremenske prilike to dopuštaju. Fondovi dječjih odjela ispitanih knjižnica nude velik broj jedinica građe, a u fondu se kada se govori o knjižnoj građi na prvome mjestu nalaze različite vrste slikovnice za različite uzraste djece, zatim dječji romani, bajke i igrokazi. U fondovima se nalazi i periodika za djecu, no knjižnice sve više otkazuju pretplate na takvu vrstu građe jer je za njom sve manja potražnja (K3). Jedna knjižničarka navodi da se prvi svakoj nabavi građe u njihovoj knjižnici kupuje barem 30% građe za djecu (K2), dok druga knjižničarka naglašava da se pri nabavi građe vode isključivo interesima i potrebama djece i roditelja (K4). Jednako je važna i referentna građa (priručnici, enciklopedije, leksikoni) namijenjena djeci, ali i roditeljima, odgajateljima, obrazovnim djelatnicima, pa i samim knjižničarima. Referentna građa sastavni je dio fonda svih ispitanih knjižnica. Kada je riječ o neknjižnoj građi u pitanju su ponajviše didaktičke igračke i društvene igre, a zatim i audiovizualna građa poput CD-ova i DVD-ova. Jedna knjižnica u trenutku provođenja intervjua u fondu nije imala igračke zbog nedostatka prostora, no preseljenjem u novi prostor u planu je dodatno ulaganje

u dječji odjel i nabavu igračaka (K1). Jedan od načina poticanja djece na dolazak u knjižnicu često su pogodnosti pri upisu koje podrazumijevaju popuste ili besplatnu članarinu za djecu. Većina knjižnica nudi besplatan upis djece predškolske dobi i prvih razreda osnovne škole, a takvi su upisi omogućeni početkom školske godine ili pri dogovorenom posjetu knjižnici. Također, većina knjižnica besplatne upise djeci omogućuje tijekom obilježavanja Mjeseca hrvatske knjige. Jedna knjižnica u praksi ne provodi ovakve pogodnosti, već prakticiraju obiteljske iskaznice. No, i kroz ovakvu praksu nagrađuju djecu izborom najčitatelja i nagradama koje su najčešće dječji romani (K3). Na temelju ovih odgovora može se uvidjeti da su pogodnosti koje knjižnice omogućuju djeci i roditeljima jedan pozitivan poticaj za stvaranje navike čitanja i dolaska u knjižnicu. Pitanje koje se nameće u ovome istraživanju jest - nastavljaju li djeca koja sudjeluju u programima koje im knjižnice pružaju biti stalni korisnici i čitatelji? Knjižničarke tvrde da prema njihovom dosadašnjem iskustvu velik dio djece nastavlja čitati i dolaziti u knjižnicu. Jedna knjižničarka navodi da čak i ako neka djeca ne nastave biti korisnici knjižnice, nastavljaju biti čitatelji koji preferiraju kupnju vlastitih knjiga (K2). Ovaj zaključak ukazuje na važnost dječjih odjela i programa čitanja koji se na njima provode.

10.5. Zaključno o analizi intervjua

Intervjuima koji su provedeni među četiri knjižničarke koje su zaposlene u knjižnicama na području ovoga dijela Slavonije i na području Baranje željelo se saznati ponešto više o programima čitanja djeci koje knjižnice provode u sklopu svoga djelovanja. Na temelju provedenih intervjua može se zaključiti kako ispitane knjižnice unatoč mnogim preprekama i izazovima, a ponajviše se radi o – manjku financijskih sredstava, neadekvatnom prostoru, nedovoljnom broju djelatnika i manjem broju korisnika, uspijevaju provoditi kontinuirane i kvalitetne programe namijenjene djeci. Većina ispitanih knjižnica programe čitanja djeci na svojim dječjim odjelima provodi na tjednoj ili mjesečnoj bazi. Programi se najčešće provode u obliku pričaonica i kreativnih radionica. Posebno se obilježavaju i prigodne manifestacije vezane uz knjigu i čitanje, te naravno blagdani i drugi važni datumi. Unatoč nerijetko nepovoljnim okolnostima u kojima se navedene knjižnice često nalaze, odaziv djece koja sudjeluju u programima knjižnice vrlo je zadovoljavajuć. Posebice zbog toga što govorimo o gradovima koji su okruženi ruralnim područjem na kojem često ne postoje aktivnosti namijenjene djeci koja ne idu u vrtić ili još ne pohađaju osnovnu školu. Svojim djelovanjem na takvim područjima, knjižnice posebno ostvaruju svoju svrhu i poslanje postajući ključnim mjestima i središtima okupljanja djece i njihovih roditelja. Djeci i roditeljima pružaju

mjesto na kojemu mogu ispuniti svoje društvene, obrazovne, odgojne i kulturne potrebe, ali isto tako postaju i mjestom zabave i užitka. Knjižničari kroz stručnost i kompetentnost pokazuju snagu snalažljivosti, kreativnosti i maštovitosti u osmišljavanju, organizaciji i provođenju programa čitanja, ne izostavljajući dakako i suradnju s ostalim ustanovama i udrugama u zajednici. Suradnja je ponajviše ostvarena sa vrtićima i školama, te udrugama i pojedincima koji se bave promicanjem društvenih i kulturnih djelatnosti. Zahvaljujući tehnologiji i društvenim mrežama poput Facebook-a i Instagrama, te lokalnim medijima, knjižnice učinkovito oglašavaju svoje programe čitanja i osiguravaju dovoljan odaziv sudionika sa cjelokupnog područja na kojemu djeluju. Djeca kao sudionici imaju priliku zavoljeti čitanje, stvoriti naviku čitanja, razviti svoje interese pri odabiru knjiga, te postaviti temelje koji im pomažu pri daljem obrazovnom procesu, ali i društvenom djelovanju. Nudeći različite pogodnosti poput besplatnog članstva, otvaraju svoja vrata svakome djetetu i njihovim roditeljima i u tom partnerstvu zajednički doprinose izgradnji pojedinaca koji su i dugoročno gledajući - aktivni čitatelji i vjerni korisnici knjižnica.

11. Zaključak

Život u digitalnom dobu svakoga dana sve više pridonosi nastanku „čitatelja koji ne čitaju“, a kako se to ne bi dogodilo knjižnice u našim zajednicama nude različite programe namijenjene svim skupinama korisnika kako bi svakodnevno mogli ostvarivati svoje pravo na čitanje. U provođenju programa čitanja vrlo važnu ulogu imaju dječje knjižnice koje djeci od najranije dobi pružaju priliku da ostvare svoje pravo na čitanje, te da razvijaju svoje intelektualne, društvene i duhovne kapacitete. Knjižničari uz svoju stručnost i kompetentnost pokazuju snalažljivost, kreativnosti i maštovitost u osmišljavanju, organizaciji i provođenju programa čitanja, ne izostavljajući dakako i suradnju s ostalim ustanovama i dionicima u zajednici. Dječje knjižnice kroz suradnju s roditeljima i ustanovama poput vrtića, škola i udruga koje se bave društvenim i kulturnim djelatnostima, imaju važan zadatak u razvoju predčitalačkih vještina i samoj pripremi djece za učenje čitanja. U literaturi se često može pronaći preporuka da čitanje treba započeti od djetetovih prvih dana života, a ne od prvog razreda osnovne škole. Usvajanje predčitalačkih vještina je nužno kako bi kasnije učenje čitanja bilo uspješnije, a upravo u tome značajnu ulogu imaju dječje knjižnice. Programi koji se najčešće provode u dječjim knjižnicama su pričaonice, čitaonice, priredbe, kvizovi, književni susreti s autorima dječje književnosti, igraonice te radionice (dramske, likovne, glazbene). Organiziraju se i grupni posjeti koji su dogovoreni s dječjim vrtićima, izložbe radova, filmske projekcije, a kroz navedene sadržaje djeca uče da knjižnica nije mjesto na kojem moraju biti tihi i nevidljivi, već naprotiv, mjesto na kojemu se mogu zabavljati, igrati i družiti. Kako bi knjižnica bila mjesto na kojem se djeca osjećaju dobrodošlo, a uz to i mjesto na kojem se promiče kultura čitanja, važno je da knjižnični djelatnici ulažu vrijeme u kvalitetne i zanimljive programe, uređenje prostora dječjih knjižnica i dječji fond.

Istraživanjem koje je provedeno u ovome radu, stečen je uvid u poslovanje knjižnica koje djeluju u manjim mjestima u Slavoniji i Baranji i bivaju važnim središtem kulture, obrazovanja i zabave grada, ali i okolnih seoskih naselja. Knjižnice koje su sudjelovale u ovome istraživanju suočene su s mnogim preprekama i izazovima – manjak financijskih sredstava, neadekvatan prostor, nedovoljan broj djelatnika i manji broj korisnika. Unatoč tome uspjevaju provoditi kontinuirane i kvalitetne programe namijenjene djeci. Većina ispitanih knjižničara programe čitanja djeci na svojim dječjim odjelima provodi na tjednoj ili mjesečnoj bazi. Na taj se način nastoji djecu upoznati sa knjižničnim poslovanjem, knjigama i probuditi u djeci želju i ljubav prema čitanju. Provedeno istraživanje otvara mogućnosti za provođenje budućih istraživanja koja će obuhvatiti veći broj knjižnica te samim time pružiti uvid u primjere dobre prakse koji se u knjižnicama provode. Dodatna istraživanja će omogućiti obuhvaćanje svih prednosti i nedostataka u

provođenju programa za djecu u manjim knjižnicama, a samim time pridonijeti osmišljavanju novih i kvalitetnijih programa u dječjim knjižnicama. Trud koji knjižničari u manjim knjižnicama ulažu, predanost poslu i entuzijizam za rad s djecom vrlo često budu nagrađeni time što djeca koja knjižnice posjećuju od malih nogu, najčešće nastavljaju biti čitači i vjerni korisnici svojih lokalnih knjižnica.

12. Literatura

1. Akbari Baris, Nader; Shaghaghi, Mahdi, Asnafi, Amir-Reza. Personal Characteristics and Practical Skills of a Children's Librarian in Iran. // Sciences and Techniques of Information Management 6,1 (2020), str. 80-112. DOI: <https://doi.org/10.22091/STIM.2020.4898.1347> (2023-08-25)
2. Alex-Nmecha, Juliet; Horsfall, Millie. Reading Culture, Benefits, and the Role of libraries in the 21st century. // Library Philosophy and Practice 7,3 (2019) URL: https://www.researchgate.net/publication/335856610_Reading_Culture_Benefits_and_the_Role_of_libraries_in_the_21st_century (2023-07-13)
3. Bamberger, Richard. Promoting the reading habit. // Reports and papers on mass communication 7 (1975), str. 7-8. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000013412> (2023-07-13)
4. Bookstart. URL: <https://www.booktrust.org.uk/what-we-do/programmes-and-campaigns/bookstart/families/what-is-Bookstart/> (2023-09-22)
5. Campana, Kathleen; Martens, Marianne; Filippi, Allyson; Clunis, Julaine. Library School: Building a Collaborative Preschool-Library Partnership to Support Whole Family Engagement. // Early Childhood Education Journal 50,1 (2020), str. 71–82. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10643-020-01127-4> (2023-08-25)
6. Campbell-Hicks, Ruth. Early literacy programmes in public libraries: best practice. // The Australian Library Journal 65,2 (2016), str. 121-129. DOI: <https://doi.org/10.1080/00049670.2016.1121770> (2023-08-25)
7. Chen, Pamela; Rea, Corinna; Shaw, Rebecca; Bottino, Clement J. Associations between Public Library Use and Reading Aloud among Families with Young Children. // The Journal of Pediatrics 173 (2016), str. 221–227. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jpeds.2016.03.016> (2023-08-25)
8. Conrad, Natalie. Fostering Emergent Literacy Through Parent /Child Reading Relationships. // Enduring Bonds: The Significance of Interpersonal Relationships in Young Children's Lives/ Renck Jalongo, Mary. New York: Springer, 2007, str.107-112. DOI: http://dx.doi.org/10.1007/978-0-387-74525-1_7
9. Čitaj mi! Čitajte naglas djeci od rođenja. URL: <https://www.citajmi.info/kampanja/> (2021-05-10)
10. Čitajmo im od najranije dobi. URL: [https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/130\(2021-05-10\)](https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/130(2021-05-10))
11. Čitateljski klub. URL: <https://www.pula.hr/hr/novosti/detail/24782/citateljski-klubovi-gradske-knjiznice-i-citaonice-pula/> (2023-10-02)
12. Gradska knjižnica Beli Manastir. URL: <https://www.gkbm.hr/2021/12/30/upoznaj-svoju-knjiznicu/> (2023-08-25)
13. Gradska knjižnica grada Donjeg Miholjca. URL: <https://gkgdm.hr/> (2023-08-25)
14. Gradska knjižnica i čitaonica Belišće. URL: <https://www.gkcbelisce.hr/> (2023-08-25)
15. Gradska knjižnica i čitaonica Valpovo. URL: <https://gradskaknjiznicavalpovo.weebly.com/> (2023-08-25)
16. Grosman, Meta. U obranu čitanja: čitatelj i književnost u 21. stoljeću. Zagreb: Algoritam, 2010.
17. Hadela, Jasmina; Pregar Melita. Raising Awareness of the importance of reading to early childhood and preschool age children through lifelong education of parents. // Croatian Journal of Education 22,3 (2020). str. 102-103. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/365310> (2023-07-13)
18. How does UNESCO define literacy? URL: <https://www.unesco.org/en/literacy/need-know> (2023-09-22)

- https://bib.irb.hr/datoteka/506095.Suradnikim_ucenjem_prema_zajednici.pdf (2023-
19. I beba knjigu treba. URL: <http://www.labin.hr/i-beba-knjigu-treba-novi-program-gradske-knjiznice-labin>
 20. IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina. URL: https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18-hr.pdf (2023-01-15)
 21. IFLA-ine smjernice za kontinuiranu stručnu izobrazbu: načela i dobre prakse. URL: https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18-hr.pdf (2023-01-15)
 22. International Children's Digital Library. URL: <http://www.childrenslibrary.org/index.html> (2023-07-12)
 23. Jindra, Ranka. Važnost radioničkog oblika rada. str. 81-93. URL: https://bib.irb.hr/datoteka/510604.Microsoft_Word_-_510604.Vaznost_radionickog_oblika_rada.pdf (2023-09-23)
 24. LeFevre, Jo-Anne; Sénéchal, Monique. Parental Involvement in the Development of Children's Reading Skill. // Child Development 73,2 (2002), str. 446-447. DOI: <http://dx.doi.org/10.1111/1467-8624.00417> (2023-09-22)
 25. Lever, Rosemary, Sénéchal, Monique. Discussing stories: On how a dialogic reading intervention improves kindergartners' oral narrative construction. // Journal of Experimental Child Psychology, 108,1 (2011), str. 1–24. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jecp.2010.07.002> (2022-02-16)
 26. Mann, Mana; Silver, Ellen J.; Stein, Ruth E. K. Kindergarten Children's Academic Skills: Association with Public Library Use, Shared Book Reading and Poverty. // Reading Psychology 42,6 (2021), str. 606–624. DOI: <https://doi.org/10.1080/02702711.2021.1888361> (2023-08-25)
 27. Martinović, Ivana; Stričević Ivanka. Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu. // Libellarium 4, 1 (2011), str. 39-63 .
 28. Martinović, Ivana; Stričević, Ivanka. Kompetencije dječjih knjižničara : koliko poznaju literaturu za svoje korisnike. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 26, 3 (2013), str. 67-90, URI: <https://hrcak.srce.hr/118012> (2022-11-23)
 29. Mlinarević, Vesnica; Peko, Anđelka; Vujnović, Marija. Suradničkim učenjem prema zajednici učenja. Str. 289-294. URL: https://bib.irb.hr/datoteka/506095.Suradnikim_ucenjem_prema_zajednici.pdf (2023-09-23))
 30. Natti per leggere. URL: <https://www.natiperleggere.it/approfondisci-nati-per-leggere.html> (2023-09-22)
 31. O knjižnici za djecu i mladež. URL: <https://www.kgz.hr/hr/za-djecu-i-mladez/o-knjiznici-za-djecu-i-mladez/djeca-4272/4272> (2023-08-12)
 32. Pađen Farkaš, Dubravka; Petković, Siniša. Međunarodna dječja digitalna knjižnica. // Knjižničarstvo 17, 2 (2013), str. 9-17. URL: http://www.knjiznicarstvo.com.hr/wp-content/uploads/2014/05/223_Paden-Farkas_Petkovic_2013_2.pdf (2023-07-12)
 33. Piskač, Davor. Hesseov čitatelj koji više ne čita u kontekstu suvremenih medija. // Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Prištini / uredio Zvezdan Arsić. Priština: Filozofski Fakultet, 2022. Str. 95-111. URL: <https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/0354-3293/2022/0354-32932202095P.pdf> (2023-07-16)
 34. Pismenost. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=48456> (2021-05-14)
 35. Pričaonica. URL: <https://www.knjiznica-koprivnica.hr/za-djecu-i-roditelje/od-rodenja-do-skole/pricaonica-za-predskolce/> (2023-06-29)

36. Programi za djecu predškolske dobi. URL: <https://www.kgz.hr/hr/za-djecu-i-mlade/programi-za-djecu-i-mladez/programi-za-djecu-predskolske-dobi/4219> (2023-06-29)
37. Reach Out and Read. URL: <https://reachoutandread.org/about/> (2023-09-22)
38. Rođeni za čitanje. URL: <https://min-kulture.gov.hr/vijesti-8/donesen-program-rodjeni-za-citanje-nacionalni-program-poticanja-citanja-djeci-od-najranije-dobi/23680> (2023-06-29)
39. Smjernice za knjižnične usluge za djecu. URL: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/guidelines-for-childrens-libraries-services-hr.pdf> (2022-03-18)
40. Stričević, Ivanka; Čičko, Hela; Križanić Delač, Đurđica. Knjižnične službe i usluge za djecu u hrvatskim narodnim knjižnicama: razvoj, stanje i perspektive. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 49,1 (2006). Str. 22-36. URL: <https://hrcak.srce.hr/165708> (2022-07-13)

13. Prilozi

Prilog 1.

Sadržaj intervjua

Programi čitanja s djecom u dječjoj knjižnici

Poštovani,

pred Vama se nalazi intervju koji se odnosi na provođenje programa čitanja s djecom u dječjoj knjižnici. Intervju se sastoji od 12 pitanja otvorenog tipa.

Molimo Vas da što detaljnije odgovorite na postavljena pitanja. Unaprijed Vam zahvaljujem.

1. Provodite li programe čitanja djeci u vašoj knjižnici? Koliko se često takvi programi održavaju?
2. Koliko djece najčešće sudjeluje u programima u vašoj knjižnici te koje su dobne skupine najzastupljenije?
3. Možete li istaknuti neki program čitanja na koji ste posebno ponosni i koji je specifičan samo za vašu knjižnicu?
4. Što biste naveli kao najčešće izazove s kojima se susrećete pri osmišljavanju i organizaciji programa čitanja za djecu?
5. Prema vašem iskustvu iz prakse, koje biste kompetencije knjižničara naveli kao važne u radu na dječjem odjelu?
6. Smatrate li da su to kompetencije stečene tijekom stručnog obrazovanja ili se steknu kroz rad?
7. Suradujete li s nekim drugim ustanovama tijekom provođenja programa za djecu? Koje bi to ustanove bile i koliko vam je važna suradnja s njima?
8. Na koji način oglašavate svoje programe čitanja roditeljima i zajednici?
9. Možete li opisati prostorno uređenje dječjeg odjela vaše knjižnice?

10. Možete li ukratko reći nešto o fondu dječjeg odjela?

11. Nudi li vaša knjižnica neke pogodnosti prilikom upisa djece? Kao npr. popust pri upisu ili besplatna članarina?

12. Prema vašem iskustvu, nastavljaju li djeca koja sudjeluju u programima knjižnice od svoje najranije dobi biti stalni korisnici?

Prilog 2.

Transkripti provedenih intervjua

K1:

1. Provodite li programe čitanja djeci u vašoj knjižnici? Koliko se često takvi programi održavaju?

Aaam programe čitanja djeci provodimo, prije smo imali baš svaki utorak znači radionicu odnosno čitaonicu za djecu, a s obzirom da smo ove godine preselili u uređen prostor ovaj nismo stigli toliko se posvetiti aktivnostima i tim radionicama aaa no radili smo evo do početka ljeta smo imali svaki petak večer društvenih igara koje su bili ujedno i za djecu, a imali smo i Perivoj knjiga gdje smo imali baš dosta radionica za djecu. Trudimo se što više što kažem, al ova godina nam je bila malo posebna.

2. Koliko djece najčešće sudjeluje u programima u vašoj knjižnici te koje su dobne skupine najzastupljenije?

Paa obično bude između petnaestak do dvadesetak djece što je dobar broj s obzirom jel na Donji Miholjac, ovaaj aa što se tiče dobnih skupina, e sad, to ovisi kakvu vrstu radionice radimo. Ako imamo običnu pričaonicu za djecu to obično budu kategorije od pet do deset godina, a ako radimo radionice recimo s 3D printerom onda je to malo veći uzrast, a na večeri društvenih igara stvarno ih bude od malih do onih malo starijih, pošto imamo i ovaaj voditelje tako da mislim sva djeca se mogu nać u nekoj društvenoj igri, al kažem obično pet do deset godina eto tako.

3. Možete li istaknuti neki program čitanja na koji ste posebno ponosni i koji je specifičan samo za vašu knjižnicu?

Paaa ja bih rekla ovaj Perivoj knjiga, manifestacija koju radimo aaa koja bude obično u šestom mjesecu. Inače bude vani u parku ispred knjižnice i svaki dan imamo jednu do dvije radionice za djecu i to njima bude jako interesantno i zanimljivo. Čitamo knjige, crtamo izrađujemo nešto, ovisi o kakvoj vrsti radionice je riječ, a mislim da je to dosta specifično da, taj Perivoj knjiga za našu knjižnicu. Na Perivoju čitanja mi ustvari vani postavimo stolove i stolice umm ummm za djecu i izaberemo, obično to bude slikovnica jer je svaka radionica naravno ograničena vremenom, ne možete sad uzet baš neku dječju knjigu i čitat jer jednostavno se nema vremena za

to. Uzmemo neku slikovnicu, pročitamo ju, djeca naravno slušaju i budi dobri u većine slučajeva (smije se) i onda raspravljamo o toj knjizi što su naučili, što su zapamtili, što bi istaknutli kao nešto najvažnije, koja je pouka recimo to svakako i onda recimo, sad ovisno i o kakvoj je slikovnici riječ ili izrađujemo nešto ili ih pustimo da naprave neki crtež da nešto nacrtaju s obzirom da je to njima zapravo najinteresantnije. Kada im se čita o nečemu onda obično dobiju ideju za crteže, tako da, mislim da je to zgodno.

4. Što biste naveli kao najčešće izazove s kojima se susrećete pri osmišljavanju i organizaciji programa čitanja za djecu?

Nedostatak djelatnika (uz smijeh), to nam je najveći problem s obzirom da je nas dvoje iiii mislim o kakvoj god da je radionici aktivnosti riječ, pogotovo za djecu, vi se morate pripremit za to. Jednostavno eto imamo manjak djelatnika da bi se tome mogli posvetit kako bi mi htjeli.

5. Prema vašem iskustvu iz prakse, koje biste kompetencije knjižničara naveli kao važne u radu na dječjem odjelu?

Sad vjerojatno neću to stručno reć (smije se), ovaaaj mislim definitivno kreativnost i maštu, znači to je prvenstveno što treba imat da bi se mogla odradit aaa kvalitetna radionica za djecu i radionica koja će njih privuć definitivno, naravno tu je i poznavanje dječje literature, s tim da aaa ima puno slikovnica ima puno dječjih knjiga i treba se jednostavno pratit sve to s vremena na vrijeme, ovaaaj, ne s vremena na vrijeme neg često, ovaaaj što izlazi i što bi bilo dobro za koji uzrast.

6. Smatrate li da su to kompetencije stečene tijekom stručnog obrazovanja ili se steknu kroz rad?

Definitivno kroz rad.

7. Suradujete li s nekim drugim ustanovama tijekom provođenja programa za djecu? Koje bi to ustanove bile i koliko vam je važna suradnja s njima?

Ummm suradnja je općenito jako važna i mi smo definitivno ustanova koja tu suradnju potiče i ističe kao nešto izuzetno važno. A surađujemo naravno s osnovnom školom, surađujemo sa srednjom školom, vrtićem i surađujemo sa lokalnim udrugama aaa recimo za Božić radimo Ured Djeda Mraza sa jednom, ovaaaj, lokalnom udrugom Migra i to bude onak baš zgodno zato što ummm obučemo se u vilenjake i Djeda Božićnjaka i pa čitamo i svašta nešto i to klincima bude jako zanimljivo. Tak da, mislim da nas dvoje u knjižnici i ne bi mogli sami toliko toga, tako da suradnja je definitivno nešto što treba poticati.

8. Na koji način oglašavate svoje programe čitanja roditeljima i zajednici?

Uuuuumm definitivno na društvenim mrežama s obzirom da danas bez društvenih mreža maltene ne može se ništa oglasiti, na lokalnom radiju dakle Radio Donji Miholjac, ummm na lokalnom portalu iiii uvijek pravimo plakate i postere pa ih lijepimo na frekventnim dijelovima grada.

9. Možete li opisati prostorno uređenje dječjeg odjela vaše knjižnice?

Ummm pa dječji odjel je od ove godine posebno izdvojen, aaa mislim da smo ga uspjeli jako dobro urediti s obzirom naa na prostor i financijska sredstva, uglavnom imamo police koje su u različitim bojama što mislim da je njima jako zgodno, imamo također elemente za slikovnice koji su isto u šareni i u različitim bojama i posebno izdvojeni, mmm planiramo iduće godine, s obzirom da ove godine nismo uspjeli, nabaviti vreće za sjedenje za njih, tepih koji će, da mogu normalno sjediti dolje na podu tijekom pričaonica, imamo i male stolove i stolice, sve nam je onako nekako šareno tako da mislim da se njima to jako sviđa. Mislim da je njima ustvari najbitnije da oni imaju svoj kutak i da se oni osjećaju dobrodošlo.

10. Možete li ukratko reći nešto o fondu dječjeg odjela?

Paaa fond dječjeg odjela nam je poprilično dobro izgrađen slikovnicama i knjigama za djecu ummm i trudimo se umm nabaviti, naravno ne možemo nabaviti sve što izade zbog financijskih sredstava, a i manjka prostora, ali trudimo se nabaviti barem ono što, ne znam, što je kvalitetnije, što će njima bit što će njima dobro doć. Ummm planiramo također do kraja godine izgraditi, ovaaj fond didaktičkih ovaaj igara i igračaka jer to kak kažem dosad kak nismo imali izdvojen dječji odjel nismo, nismo imali prostora za to. Tak da mislim da imamo dosta toga na dječjem odjelu.

11. Nudi li vaša knjižnica neke pogodnosti prilikom upisa djece? Kao npr. popust pri upisu ili besplatna članarina?

Da, imamo svake godine u Mjesecu hrvatske knjige, imamo ovaaj, besplatne upise za prvašice i osnovne škole i srednje škole, e sad ovisi ako nam uuuum u dogovoru sa učiteljicom, sa učiteljima ako nam dolazi jedan cijeli razred recimo ovaaj na neki sat razrednika ili nešto ili u posjetu jednostavno knjižnici, nekad onda znamo ovaaj u dogovoru s njima i cijelom razredu dat besplatan upis i da se učlani iiii znamo imati za baš one male male mališane.

12. Prema vašem iskustvu, nastavljaju li djeca koja sudjeluju u programima knjižnice od svoje najranije dobi biti stalni korisnici?

Da! Da jer mislim da je njih potrebno na neki način privući u knjižnicu aaa ove male dok još nisu počeli čitati ili možda jesu al nije im knjiga, ne znam, najbolji prijatelj, mislim da putem tih nekih radionica, pričaonica, čitaonica može ih se dovesti u knjižnicu privući ih i pokazati da knjižnica nije samo posudba i povrat knjiga. U našem slučaju se pokazalo da obično oni koju su odmalena krenuli na radionice i dolazili u knjižnicu, oni i ostanu članovi.

K2:

1. Provodite li programe čitanja djeci u vašoj knjižnici? Koliko se često takvi programi održavaju?

Da, provodimo takve programe. U 2023. godini odobren nam je projekt pod nazivom „Bajkovita knjižnica“ i financirana je od strane Ministarstva kulture i medija. Svaka dva tjedna organiziramo radionicu tako da je do sada održano trinaest radionica. A inače izvan ovih radionica, programe čitanja održavamo barem jednom mjesečno sa djecom iz naših vrtića.

2. Koliko djece najčešće sudjeluje u programima u vašoj knjižnici te koje su dobne skupine najzastupljenije?

Na samim radionicama „Bajkovite knjižnice“ bude najviše do desetero djece i u jednom danu održavamo dvije radionice. Jedna je namijenjena djeci od 3-5 godina, a druga djeci od 6-9 godina. Ukoliko djeca dolaze s vrtićem ili školom, taj broj se naravno povećava na broj djece koji se nalazi u vrtiću ili razredu.

3. Možete li istaknuti neki program čitanja na koji ste posebno ponosni i koji je specifičan samo za vašu knjižnicu?

Da evo to je ovaj već navedeni projekt poticanja čitanja „Bajkovita knjižnica“. Sve tu bude na našem dječjem odjelu i znači imamo to onako u dva dijela koncipirano – prvo se malo pozdravimo, udomaćimo, pričamo onako uvodno o temi kojom ćemo se baviti i zatim pročitamo slikovnicu i onda radimo nekakav kreativni dio, znači to je nekakvo slikanje, stvaranje i tako.

4. Što biste naveli kao najčešće izazove s kojima se susrećete pri osmišljavanju i organizaciji programa čitanja za djecu?

Pa zapravo nam je najveći problem, pogotovo u manjim knjižnicama, uskladiti vrijeme održavanja radionica sa osobljem knjižnice. Uglavnom uvijek nedostaje djelatnika, pa je teško uskladiti slobodno vrijeme knjižničara i raspored djece zbog pohađanja škole i vrtića. Ne želimo nikoga izostaviti, ali je zaista teško organizirati radionicu na svačije zadovoljstvo.

5. Prema vašem iskustvu iz prakse, koje biste kompetencije knjižničara naveli kao važne u radu na dječjem odjelu?

Ummm svakako prije svega pedagoške kompetencije, to je po mom mišljenju najvažnije jer ipak su to djeca koja su vama ostavljena na čuvanje nekakvih sat-dva i tu nema velike razlike od tih sat-dva koja ona provedu u vrtiću, pogotovo sa manjom djecom. Također, ona imaju svoje psihološke i fiziološke potrebe na koje treba odgovoriti, a uz pedagoške kompetencije svakako dolaze i kompetencije rada sa ljudima.

6. Smatrate li da su to kompetencije stečene tijekom stručnog obrazovanja ili se steknu kroz rad?

Umm smatram da se jedan dio može naučiti, ali većina dolazi kroz rad i najviše ovisi o tome kakva ste vi kao osoba. Moje nekakvo iskustvo je da knjižničar može imat svu moguću pedagošku izobrazbu, ali djeca reagiraju instinktivno na ljudsku toplinu i iskrenu ljubaznost. Ako to nedostaje, neće doći ni do povezanosti između knjižničara i djeteta i posljedično dijete više neće htjeti dolaziti u knjižnicu. A svrha ovih radionica je upravo privući djecu u knjižnicu kako bi postali građani koji imaju naviku čitanja.

7. Suradujete li s nekim drugim ustanovama tijekom provođenja programa za djecu? Koje bi to ustanove bile i koliko vam je važna suradnja s njima?

Naravno, bez tih vanjskih ustanova zapravo bi malo toga bilo moguće, u manjim gradovima posebno. Suradujemo s vrtićima, u Valpovu ih imamo dva i sa školama, a također suradujemo sa Muzejom Valpovštine, turističkom zajednicom grada te ustanovom za kulturne djelatnosti Ante Evetović Miroљjub.

8. Na koji način oglašavate svoje programe čitanja roditeljima i zajednici?

Najviše kroz društvene medije Facebook i Instagram, a zatim na web stranici te kroz lokalne medije – radio, lokalni portali za vijesti, kao i plakatima i usmeno kada korisnici dođu u knjižnicu.

9. Možete li opisati prostorno uređenje dječjeg odjela vaše knjižnice?

Dječji odjel naše knjižnice prostire se na četrdesetak m² i ima direktan izlaz na veliko dvorište knjižnice koje je udaljeno od ceste i ograđeno tako da je idealno za rad sa djecom kada vremenski uvjeti to dozvoljavaju. Odjel je također opremljen niskim policama, manjim stolovima i tabureima prikladnim za manju i veću djecu. Također, ima veliku kutnu klupu s pripadajućim stolom koji služi za crtanje ili samo za sjedenje i listanje, odnosno čitanje knjiga. Također, imamo i zidni televizor.

10. Možete li ukratko reći nešto o fondu dječjeg odjela?

Fond dječjeg odjela iznosi oko 5 000 svezaka knjižne i neknjižne građe. Prilikom nabave građe nastojimo kupiti barem 30% građe za djecu od ukupne nabave za pojedino razdoblje. Fond sadrži slikovnice za najmlađe, didaktičke knjige, tihe slikovnice, igračke-slikovnice i slično. Fond se skladišti u kolicima namijenjenima upravo za takvu vrstu građe. Zatim imamo slikovnice i neknjižnu građu za djecu od 4-7 godina, te romane i građu namijenjenu za djecu od početka pohađanja škole do 13 godina. Građa koja dobno pripada djeci od 13-18 godina izdvojena je na poseban odjel. Naravno, neizostavan dio su priručnici, enciklopedije, leksikoni, odnosno referentna građa. Od neknjižne građe nabavljamo CD, DVD, igračke i društvene igre. U planu nam je također osnivanje Lego kluba, tako da uskoro krećemo i sa nabavom lego kockica.

11. Nudi li vaša knjižnica neke pogodnosti prilikom upisa djece? Kao npr. popust pri upisu ili besplatna članarina?

Da, već godinama imamo besplatan upis sve djece od rođenja do trenutka kada krenu u školu, a nadalje besplatan upis omogućavamo svim prvašićima koji krenu u školu, ta akcija traje prva dva mjeseca od početka pedagoške godine. Međutim, najvažnija novost je da što ćemo od sljedeće kalendarske godine svim korisnicima omogućiti besplatno članstvo i to je trajna odluka našeg osnivača.

12. Prema vašem iskustvu, nastavljaju li djeca koja sudjeluju u programima knjižnice od svoje najranije dobi biti stalni korisnici?

Uglavnom da, ako ne kod nas onda u nekoj drugoj knjižnici, ovisno već kamo ih put i školovanje odvede, ali njihov dolazak mora biti kontinuitetan. Međutim imam iskustvo i da nisu članovi knjižnice, ali nastavljaju biti čitači koji više vole kupiti svoju knjigu. Iskustvo je dvojako.

K3:

1. Provodite li programe čitanja djeci u vašoj knjižnici? Koliko se često takvi programi održavaju?

Pa programi čitanja u našoj knjižnici nisu toliko zastupljeni ponajviše zbog nedostatka vremena našeg osoblja jer smo zaposlene samo nas dvije u cijeloj knjižnici, ali se trudimo kroz radionice poticati i programe čitanja djeci.

2. Koliko djece najčešće sudjeluje u programima u vašoj knjižnici te koje su dobne skupine najzastupljenije?

Pa na programima čitanjima i na radionicama kao takvima smo došli do zaključka da je najoptimalniji broj djece koja pohađaju radionice od 6-14 sudionika. Neke programe je bolje provoditi s manjim brojem djece, dok su drugi ostvarivi sa većim, no uzmimo da je desetak neki prosjek. Aaa dobne skupine su različite, najčešće se provode programi za sve dobne skupine od pet pa na dalje, koje su upoznate sa slovima i čitanjem, no često ih i razdvojimo u skupine – na najmlađe do 7 godina, za srednji uzrast do 12, te ona za djecu koja su u predadolescentskoj dobi.

3. Možete li istaknuti neki program čitanja na koji ste posebno ponosni i koji je specifičan samo za vašu knjižnicu?

Pa evo izdvojili bismo prvi program koji se proveo 2021. godine, to je bila prva radionica čitanja u našoj knjižnici gdje je književnica i knjižničarka Ivanka Ferenčić Martinčić gostovala u našoj knjižnici te im je svojim umijećem pružila jedno novo iskustvo, gdje je kroz maštovitost pripovijedanja objasnila zašto su priče važne, zašto je važno umijeće pripovijedanja i prepričavanja te otvorila mogućnost ka nekom novom kreativnom izražavanju u knjižnici. Ivanka nas je naučila da je usmeno pripovijedanje vrlo važno u ovo digitalno doba jer se oživljava u dušama djece te nam pomaže suočiti se s onim što proživljavamo danas, da bismo mogli kreativno živjeti i stvarati novo sutra.

4. Što biste naveli kao najčešće izazove s kojima se susrećete pri osmišljavanju i organizaciji programa čitanja za djecu?

Pa najveći problem bi definitivno bio nedostatak vremena za provođenje programa čitanja. Naime, puno je lakše i brže osmisliti primjerice slikarsku radionicu nego čitateljsku jer čitateljska zahtijeva osmišljavanje cijelog programa koji se sastoji od određivanja dobi sudionika, građe koja je primjerena, voditelja radionice, no srećom kolege i kolegice knjižničari te odgajatelji iz okolnih škola i vrtića provode redovite svoje radionice čitanja, pa smo se nekako podijelili u smislu da mi više provodimo kreativne radionice, a oni radionice čitanja.

5. Prema vašem iskustvu iz prakse, koje biste kompetencije knjižničara naveli kao važne u radu na dječjem odjelu?

Paa prije svega strpljivost, stručnu kompetentnost i znanje te želju da se to isto znanje prenese i na same korisnike. Iako knjižničar mora pomagati svim korisnicima, pa tako i djeci, nastojimo sve korisnike usmjeriti tako da samostalno pronalaze građu koja ih zanima te da ih samostalno obrađuju.

6. Smatrate li da su to kompetencije stečene tijekom stručnog obrazovanja ili se steknu kroz rad?

Pa iskreno smatram da se temeljne kompetencije stječu na samom programu studiranja, a dalje se razvijaju kroz sami rad. Naime, što je knjižničar duže u poslu to više toga i nauči i savlada, najčešće osobno smatram po sistemu pokušaj i pogreška ili simultanim ponavljanjem neke radnje. Naravno, ne zaboravimo kako je cjeloživotno učenje od iznimne važnosti kako svaki knjižničar bez obzira na stečeno akademsko zvanje i znanje treba i učiti kroz skupove, webinare, sa kolegama ili samostalno.

7. Suradujete li s nekim drugim ustanovama tijekom provođenja programa za djecu? Koje bi to ustanove bile i koliko vam je važna suradnja s njima?

Aaa surađujemo sa svim vrtićima na lokalnoj razini, sa svim osnovnim školama, udrugom Zvono te kolegama iz susjednih gradskih knjižnica, kao što su Valpovo, Osijek i Donji Miholjac te brojnim drugima. Suradnja nam je važna zato što prije svega možemo napraviti nekakav zajednički kurikulum provođenja programa, dobiti ideje, a kolege nam i stručno osoblje uvelike pomažu pri planiranju i održavanju samih programa.

8. Na koji način oglašavate svoje programe čitanja roditeljima i zajednici?

Paa najčešće osobno u knjižnici, ali i putem Facebook-a, lokalnih novina, radija, mailom, telefonskim pozivom ili na mrežnim stranicama naše knjižnice.

9. Možete li opisati prostorno uređenje dječjeg odjela vaše knjižnice?

Pa dječji odjel je primjeren i lokaliziran u jednoj prostoriji, primjeren je znači za sve uzraste te se sastoji od kutka za igru, kutka za čitanje, policama na kojima su raspoređene lektire, knjige za najmlađe, za djecu, omladinu te igre. Također, postoji mulimedijalni kutak, a djeca mogu koristiti i računala u studijskoj čitaonici za izradu prezentacija, seminara i slično.

10. Možete li ukratko reći nešto o fondu dječjeg odjela?

Paa knjižni fond je u našoj knjižnici poprilično brojan te ne znamo točan broj jedinica fonda dječje građe. No, sastoji se od knjiga koje su za najmlađe, koje su pisane sa znači velikim tiskanim slovima, knjigama za djecu koja, ubrajaju se u njih i lektira i lektirna djela, knjiga za omladinu, znači za nešto malo starije – srednju školu i slično, igre, s-građu za najmlađe te elektroničku i elektronsku građu, te nešto malo periodike, međutim nemamo više pretplatu jer nije toliko tražena i čitana.

11. Nudi li vaša knjižnica neke pogodnosti prilikom upisa djece? Kao npr. popust pri upisu ili besplatna članarina?

Do sada nismo imali povlaštene članarine za djecu jer nam je praksa uglavnom obiteljska iskaznica na koju posuđuje cijela obitelj na godinu dana te je članarina 11 eura, broj knjiga godišnje je neograničen, a može se posuditi do pet jedinica građe, pa tako i ona za djecu. Jednom godišnje biramo najčitatelja što je za prošlu godinu bila baš jedna obitelj sa dvoje djece koji su za nagradu dobili dječje romane i pribor za vođenje čitanja, vođenje dnevnika čitanja, pa bi to naveli kao nekakvu ajmo reć posebnost naše knjižnice.

12. Prema vašem iskustvu, nastavljaju li djeca koja sudjeluju u programima knjižnice od svoje najranije dobi biti stalni korisnici?

Pa svakako da. Kako bi rekli sve počinje od kuće i djeca koja od najranije dobi dolaze sa roditeljima u knjižnicu, bilo po slikovnice, po lektiru ili ostala djela uveliko pomaže stvaranju navike čitanja i u njihovoj odrasloj dobi te oni budu najčešće i stalni korisnici.

K4:

1. Provodite li programe čitanja djeci u vašoj knjižnici? Koliko se često takvi programi održavaju?

Umm mi u gradskoj knjižnici Beli Manastir redovito provodimo programe u kojima provodimo čitanje kako sa najmlađim generacijama, ali tako i sa nešto starijima kada kažem stariji mislim na uzrast od devet do petnaest godina. Programi u našoj knjižnici se provode tijekom cijele godine, a riječ je o različitim sadržajima koji mogu uključivati od radionica od recimo unazad jedno tri godine imamo i program Knjižničarski izazovi aaaa nadalje jako smo ponosni i na radionice koje provodimo u našim stacionarima na području Baranje, ali iiii program ummm razmjene knjižničara. Tako da ovo pitanje koliko se često takvi programi održavaju umm mogu slobodno reći da mi tijekom cijele godine imamo neke vidove programa koji se održavaju kako bi upravo potaknuli čitanje kod mlađih generacija.

2. Koliko djece najčešće sudjeluje u programima u vašoj knjižnici te koje su dobne skupine najzastupljenije?

E sad je na to pitanje onako teško dati jednostavan odgovor umm ii teško je odgovoriti na to pitanje jer je riječ o različitim programima, ali ukoliko govorimo o naša dva programa koja se održavaju tijekom cijele godine, a riječ je o projektima „Istražujući učim više“ i program za predškolu „Uskoro u školu danas u knjižnicu“ možemo reći kako je riječ uglavnom o oko petnaestero djece koja sudjeluju znači u našim radionicima, međutim ukoliko govorimo o programima koji se odvajaju u sklopu nekih većih manifestacija kao što je to Mjesec hrvatske knjige ili Noć knjige

tada je taj broj itekako veći jer obuhvaća i vrtiće i škole sa područja Baranje, a ako tome još znači dodamo i stacionare možemo reći da svaka radionica broj od oko dvadesetero do trideset djece. Aaa mm još ste me pitali koje dobne skupine su zastupljene, znači imamo ova program „Uskoro u školu, danas u knjižnicu“ to obuhvaća uzrast od pet i šest godina, program „Istražujući učim više“ obuhvaća uzrast od devet do dvanaest godina, a sada što se tiče kažem ovih drugih programa da li je riječ o manifestacijama ili stacionarima koji se održavaju tijekom godine znači tu je uzrast, pa možemo doslovno reći od jaslica, znači organizirami posjet i jaslicama, da nas posjete i jaslice, pa i njima pripremimo neki prigodni program. Znači od jaslica, pa sve do srednjoškolaca.

3. Možete li istaknuti neki program čitanja na koji ste posebno ponosni i koji je specifičan samo za vašu knjižnicu?

Umm da i već sam i tamo spomenula ta dva programa. Prvi program je koji bih voljela, o njemu malo više reći je program „Istražujući učim više“ na njega smo iznimno ponosni, a započeli smo s tim projektom ove godine u veljači. To je program pripreme za školu koji se znači provodi od veljače do svibnja, to je program podrške osnovnoškolskom rasporedu koji je tematski podijeljen, znači radionice se održavaju svake subote na dječjem odjelu knjižnice u trajanju od 45 minuta do sat vremena i tijekom kojeg obuhvaćamo razna područja, krećemo sa onim znači najosnovnijim brojevi, čitanje, slova, boje, upoznavanje prirode i sve, međutim svaka od tih tema u pripremi ima određene knjige, određene slikovnice koje prate tu tematiku dane radionice. Ummm iznimno nam je važan i program „Uskoro u školu danas u knjižnicu“ koji se sustavno provodi od 2016. godine. Što se tiče ovoga programa to je malo drugačije kao što sam rekla jer se radi o uzrastu od devet do dvanaest godina, taj program se održava znači od veljače i trajat će sve do prosinca ove godine i riječ je o tematskim radionicama koje su podijeljne po mjesecima. Znači recimo sad baš u rujnu imamo temu Obiteljsko stablo i kolega i ja vodimo te radionice, svakoga četvrtka u sklopu tog mjeseca posvećujemo vrijeme toj izabranoj temi i isto tako koristimo dostupnu literaturu, kao i druge jer moramo biti u korak sa novim digitalnim dobom, tako da koristimo dodatna pomagala i sve, ali je uvijek naglasak na poticanju čitanja i poticanju toga da djeca vide da nije knjižnica mjesto u kojem oni moraju bit mirni, šutit i u kojemu se ništa ne događa nego želim knjižnicu upravo predstaviti tim nekim otvorenim, slobodnim mjestom i približiti njima knjigu i čitanje na neki njima nadasve zanimljiv i edukativan način, znači da čitanje nije samo lektira, da to nisu samo knjige koje oni moraju čitat, nego kroz ove radionice i u programima pokušavamo im otkriti neki novi svijet dječje i omladinske književnosti. Umm knjižnica, gradska knjižnica je imala i oformljen književni klub za djecu pod nazivom „Knjiški klinici“, međutim dolaskom korone odnosno epidemije 2019. s tim programom smo stali. Kao što sam već spomenula u Mjesecu

hrvatske knjige provodimo i programe na kojima nas posjećuju vrtići, osnovnoškolci i srednjoškolci i tijekom tih posjeta organiziraju se i edukativne radionice i gostovanja kako bi se oni upravo upoznali sa knjižničnim poslovanjem, knjigama i nadasve kako bi kod njih probudili upravo tu želju za čitanjem.

4. Što biste naveli kao najčešće izazove s kojima se susrećete pri osmišljavanju i organizaciji programa čitanja za djecu?

Pa prije svega to je poticanje djece na čitanje knjiga koje nisu lektirnog karaktera, umm zatim navesti ih na to da sami sebi odaberu ono što žele pročitati i osmisliti programe, pogotovo u današnje doba, programe koji će pratiti neke nove digitalne programe. Međutim, smatramo u cijeloj našoj knjižnici kako je najveći problem zapravo motivacija i procjena njihovih interesa jer ono što je nama zanimljivo ne mora značit da će biti i njima, međutim mi se trudimo kroz ove razne programe, radionice, izložbe, aktivnosti, ukazati kao što sam rekla, da knjižnica nije to neko sterilno mjesto kojeg se oni moraju bojati i da dolaze samo po lektiru, ali evo kažem nadasve motivacija i osmišljavanje programa, to je jedan od najvećih i najčešćih izazova s kojima se susrećemo.

5. Prema vašem iskustvu iz prakse, koje biste kompetencije knjižničara naveli kao važne u radu na dječjem odjelu?

Pa evo sad ovako, prije svega to bi bilo umm poznavanje literature za djecu, morate biti jako dobar u komunikaciji, odnosno komunikativnost, pa kreativnost, mašta, imati ummm neke bar osnovne pedagoške kompetencije i prije svega snalažljivost. Snalažljivost je zapravo ono broj jedan, vi morate znat, jedno je kad vi imate na papiru napisano kako radionica treba izgledati, koliki će biti broj djece, koji je to uzrast, međutim dok vi ne krenete s tim radionicama, dok vi ne krenete u tu neku praksu rada, vi zapravo ne možete biti spremni na bilo šta. Znači samo polako u rad i onda prepoznati što djeca zapravo žele i kako se vi predstaviti djeci. Evo to je onako nekako ukratko.

6. Smatrate li da su to kompetencije stečene tijekom stručnog obrazovanja ili se steknu kroz rad?

Apsolutno tek kasnije kroz rad. Jer najveći dio se stječe tijekom rada i tijekom interakcije sa djecom i upravo tijekom rada uviđamo kako je potrebno posjedovati brojne kompetencije – osmišljavati, razumjevati proces učenja, ali kad kažem razumjevati proces učenja ne mislim samo kod djece, nego i kod nas kao mentora koji vodimo te radionice aaa te prije svega biti i u koraku sa tim novim tehnologijama jer nešto što smo mi radili na fakultetu su sada već neka prošla

vremena. Vi konstantno morate sebe educirati, učiti, osmišljavati programe, tako da smatram da se ipak najviše stječe tijekom, kroz rad i interakciju s djecom.

7. Suradujete li s nekim drugim ustanovama tijekom provođenja programa za djecu? Koje bi to ustanove bile i koliko vam je važna suradnja s njima?

Prije svega, kvalitetnu suradnju ostvarujemo sa vrtićima i školama s područja Baranje, ne samo Belog Manastira, nego općenito područja Baranje, a isto tako suradnju ostvarujemo i sa udrugama koje djeluju na području grada Belog Manastira, međutim veliki značaj pridodajemo i pojedincima koji su aktivno uključeni u kulturnu aktivnost grada. Te suradnje su nam iznimno važne zbog komunikacije i razmjene ideja, oni su ti koji nama mogu prenijeti kao i to što oni od nas mogu dosta toga naučiti, tako da smatramo da suradnja je iznimno važna jer bolje je djelovati s nekim nego djelovati sam. Tako da, suradnja prije svega.

8. Na koji način oglašavate svoje programe čitanja roditeljima i zajednici?

Aaam prije svega službena stranica knjižnice koja prvi neki naš oglasnik, kako to možemo nazvati, međutim sada smo se i mi okrenuli sve više društvenim mrežama tako da imamo otvoren i Facebook i Instagram profil, a naš sadržaj se može pronaći na YouTube kanalu knjižnice. Ali kao što smo mogli primjetiti – roditelji najčešće informacije pronalaze na Facebook stranici, dok ove mlađe generacije vidimo da je veći porast u korištenju, odnosno dobivanju informacija sa Instagram stranica.

9. Možete li opisati prostorno uređenje dječjeg odjela vaše knjižnice?

Prije svega rekla bi da je to jedan umm veseo i pristupačan prostor, ispunjen vedrim bojama umm kada smo se vodili uređivanjem znači najosnovnije mora vam biti to da je namještaj, namještaj primjeren djeci i da knjige moraju biti na dohvat djece jer ummm drugo je to ako vi imate police i onda roditelji dođu želite ovu knjigu, želite onu knjigu, ali nema vam ništa slađe ili draže kad vi vidite da se mala djeca šetaju i onda oni sami biraju, znači ono da je njima primamljivo, da je veselo da je šareno, evo tako bi nekako i opisala naš odjel. A ove godine čak smo kupili i nove police za dječji odjel kako bi sve bilo preglednije i dostupnije djeci. Trudimo se znači da popratimo recimo ili božićne blagdane ili amm ili dolazak proljeća, ljeta, jeseni kada onda još više radimo na tome da taj prostor bude šareniji, naravno to sve radimo svi mi koji smo zaposleni u knjižnici, ali onda vam je lijepo kad vam dođu djeca sa, pa onako onda nešto ugledaju, pa vidite taj smješak, da je njima sve to zanimljivo, pa vas ispituju, evo tako trudimo se i na taj način bar putem dekoracija približiti prostor djeci.

10. Možete li ukratko reći nešto o fondu dječjeg odjela?

Trenutno brojimo više od 10 000 naslova koji se nalaze samo na dječjem odjelu. Međutim sad imamo mi i izdvojeno spremište jer jako je naša knjižnica mala tako da imamo prostor i spremišta i depoa, to nam je izdvojeno spremište koje se ne nalazi u prostoru knjižnice. Prostor dječjeg odjela sadržava slikovnice za najmlađe, dječje knjige, dječje stručne knjige, knjige za mlade, igrokaze i ono što bi voljela istaknut da tijekom kupovine tih knjiga uzimaju se u obzir potrebe i želje korisnika, lektirni naslovi novi stari i noviteti. Međutim, da se ne bi taj prostor onako, neću reći, nepotrebno zatrpavao nekim knjigama, da me ne shvatite krivo, sve knjige su nama drage, međutim uzimamo u obzir ono u razgovoru sa roditeljima ili odgajateljima kada nas posjećuju što bi oni više voljeli vidjeti i čitati da bi djeci bilo zanimljivije.

11. Nudi li vaša knjižnica neke pogodnosti prilikom upisa djece? Kao npr. popust pri upisu ili besplatna članarina?

Ummm tijekom Mjeseca hrvatske knjige organiziramo edukativne, da kreativno-edukativne radionice i tada nam u posjet dolaze vrtićarci i učenici osnovnih i srednjih škola na razgovor kao što sam već spomenula o knjižnici, knjigama, pravilima posudbe i tim prigodama jer je više ovaj prigoda, uručujemo im besplatne članske iskaznice. Znači tijekom Mjeseca hrvatske knjige.

12. Prema vašem iskustvu, nastavljaju li djeca koja sudjeluju u programima knjižnice od svoje najranije dobi biti stalni korisnici?

Paa evo ja ću bit slobodna reći umm nadam se da, to je mišljenje onako ne samo moje, nego i od kolega, da djeca koja od najranije dobi posjećuju knjižnicu i dolaze u pratnji roditelja, a kasnije su i polaznici naših radionica – ostaju naši vjerni korisnici. Tako da eto, to je onako zaključak svega.

Prilog 3.

Tablica „Prikaz mišljenja i stavova“

K1:

1. Provodite li programe čitanja djeci u vašoj knjižnici? Koliko se često takvi programi održavaju?	Programi čitanja se provode u ovoj knjižnici. Knjižnica ima praksu provođenja kontinuiranih programa – svaki tjedan i povremenih programa koji su vezani uz manifestacije i blagdane.
2. Koliko djece najčešće sudjeluje u programima u vašoj knjižnici te koje su dobne skupine najzastupljenije?	Radi se o broju od oko 15-20 djece, najčešće su to djeca od 5-10 godina.
3. Možete li istaknuti neki program čitanja na koji ste posebno ponosni i koji je specifičan samo za vašu knjižnicu?	„Perivoj knjiga“ - održava se u lipnju na otvorenom, u parku koji se nalazi ispred zgrade knjižnice. Djeci se čitaju slikovnice te se provode različite aktivnosti vezane uz pročitane slikovnice.
4. Što biste naveli kao najčešće izazove s kojima se susrećete pri osmišljavanju i organizaciji programa čitanja za djecu?	Nedostatak djelatnika.
5. Prema vašem iskustvu iz prakse, koje biste kompetencije knjižničara naveli kao važne u radu na dječjem odjelu?	Knjižničarka ističe kreativnost i maštu kao glavne kompetencije, a zatim i poznavanje dječje literature.
6. Smatrate li da su to kompetencije stečene tijekom stručnog obrazovanja ili se steknu kroz rad?	Kompetencije su u najvećoj mjeri stečene kroz rad u knjižnici.

7. Suradujete li s nekim drugim ustanovama tijekom provođenja programa za djecu? Koje bi to ustanove bile i koliko vam je važna suradnja s njima?	Knjižnica surađuje sa vrtićima, osnovnom školom, srednjom školom i lokalnom udrugom Migra. Knjižničarka suradnju smatra iznimno važnom te kroz svoj rad aktivno potiče i ističe važnost suradnje s drugim ustanovama.
8. Na koji način oglašavate svoje programe čitanja roditeljima i zajednici?	Preko društvenih mreža, lokalnog radija, lokalnog internetskog portala te pomoću postera i plakata izloženih na frekventim mjestima u gradu.
9. Možete li opisati prostorno uređenje dječjeg odjela vaše knjižnice?	Posebno izdvojen dječji odjel, police u različitim bojama za lakše snalaženje, izdvojena građa lako dostupna djeci, namještaj prilagođen djeci. U planu je dodatno uređenje.
10. Možete li ukratko reći nešto o fondu dječjeg odjela?	Uz uobičajenu građu (slikovnice, knjige za djecu) u planu nabava didaktičkih igračaka koja je u fondu nedostajala zbog manjka prostora na prijašnjoj lokaciji.
11. Nudi li vaša knjižnica neke pogodnosti prilikom upisa djece? Kao npr. popust pri upisu ili besplatna članarina?	Besplatni upisi djece predškolske dobi, učenike prvih razreda osnovne škole ili učenike razreda koji dolaze u posjet knjižnici.
12. Prema vašem iskustvu, nastavljaju li djeca koja sudjeluju u programima knjižnice od svoje najranije dobi biti stalni korisnici?	Da, djeca koja su od rane dobi sudjelovala u programima knjižnice nastavljaju biti članovi i u budućnosti.

K2:

1. Provodite li programe čitanja djeci u vašoj knjižnici? Koliko se često takvi programi održavaju?	Programi čitanja se provode. Knjižničarka navodi kako je od ove godine u provedbi novi program koji se provodi svaka dva tjedna, a ostali programi se provode jednom mjesečno.
2. Koliko djece najčešće sudjeluje u programima u vašoj knjižnici te koje su dobne skupine najzastupljenije?	Najčešće se radi o broju od desetero djece, no taj broj se mijenja ovisno o broju djece koja se nalaze u grupi u vrtiću ili ovisno o broju učenika u razredu osnovne škole. Najviše zastupljene dobne skupine od 3-5 te od 6-9 godina.

<p>3. Možete li istaknuti neki program čitanja na koji ste posebno ponosni i koji je specifičan samo za vašu knjižnicu?</p>	<p>Knjižničarka ističe projekt „Bajkovita knjižnica“ u sklopu kojega je do sada održano 13 radionica čitanja za djecu od 3-5 godina, te djecu od 6-9 godina. Provodi se svaka dva tjedna na način da djeca na dječjem odjelu knjižnice imaju radionicu tijekom koje se čita slikovnica na temelju koje se djeca kreativno izražavaju na različite načine.</p>
<p>4. Što biste naveli kao najčešće izazove s kojima se susrećete pri osmišljavanju i organizaciji programa čitanja za djecu?</p>	<p>Usklađivanje vremena s rasporedom koji djeca imaju u vrtiću ili školi i nedostatak djelatnika.</p>
<p>5. Prema vašem iskustvu iz prakse, koje biste kompetencije knjižničara naveli kao važne u radu na dječjem odjelu?</p>	<p>Pedagoške kompetencije i kompetencije rada s ljudima.</p>
<p>6. Smatrate li da su to kompetencije stečene tijekom stručnog obrazovanja ili se steknu kroz rad?</p>	<p>Jedan dio se može naučiti, ali veći dio kompetencija dolazi kroz rad u knjižnici. Knjižničarka najveći naglasak stavlja na osobnost i prirodu dječjeg knjižničara na što djeca instinktivno reagiraju.</p>
<p>7. Suradujete li s nekim drugim ustanovama tijekom provođenja programa za djecu? Koje bi to ustanove bile i koliko vam je važna suradnja s njima?</p>	<p>Vrtići, škole, Muzej Valpovštine, turistička zajednica, ustanova za kulturne djelatnosti Ante Evetović Miroljub. Knjižničarka navodi da bi bez suradnje malo toga bilo moguće ostvariti.</p>
<p>8. Na koji način oglašavate svoje programe čitanja roditeljima i zajednici?</p>	<p>Facebook, Instagram, web stranica, radio, lokalni portali za oglašavanje te plakati i usmeno prenošenje korisnicima pri posjetu knjižnici.</p>
<p>9. Možete li opisati prostorno uređenje dječjeg odjela vaše knjižnice?</p>	<p>Posebno izdvojen dječji odjel s izlazom u dvorište knjižnice. Opremljen niskim policama, namještajem prilagođenim djeci, zidni televizor.</p>
<p>10. Možete li ukratko reći nešto o fondu dječjeg odjela?</p>	<p>Sadrži 5 000 svezaka knjižne i neknjižne građe, prilikom nabave nabavlja se 30% građe za djecu, sastoji se od: različitih vrsta slikovnica za različite uzraste, didaktičkih knjiga, knjiga za djecu, knjiga za stariji</p>

	školski uzrast/adolescente, referentne građe, igračkaka, elektroničke građe.
11. Nudi li vaša knjižnica neke pogodnosti prilikom upisa djece? Kao npr. popust pri upisu ili besplatna članarina?	Besplatan upis sve djece od rođenja do upisa u osnovnu školu, akcija besplatnog upisa učenika prvih razreda osnovne škole, uskoro uvođenje besplatnog članstva za sve korisnike knjižnice.
12. Prema vašem iskustvu, nastavljaju li djeca koja sudjeluju u programima knjižnice od svoje najranije dobi biti stalni korisnici?	Da, djeca nastavljaju biti korisnici u nekoj knjižnici ili nastavljaju biti čitatelji koji preferiraju kupnju vlastitih knjiga.

K3:

1. Provodite li programe čitanja djeci u vašoj knjižnici? Koliko se često takvi programi održavaju?	Programi čitanja nisu zastupljeni u velikoj mjeri zbog manjka osoblja i nedostatka vremena, no poticanje čitanja nastoje provoditi kroz drugačije oblike radionica.
2. Koliko djece najčešće sudjeluje u programima u vašoj knjižnici te koje su dobne skupine najzastupljenije?	Knjižničarka navodi da se najčešće radu o broju od desetak sudionika. Ovisno o tipu radionice, djeca su prema dobi podijeljena na djecu do 7 godina, djecu od 7-12 godina, te adolescente tj. djecu viših razreda osnovne škole.
3. Možete li istaknuti neki program čitanja na koji ste posebno ponosni i koji je specifičan samo za vašu knjižnicu?	Posjet književnice Ivanke Ferenčić Martinčić koji je ujedno bio i književni susret, ali i radionica čitanja tijekom koje su djeca učila o važnosti čitanja i pripovijedanja.
4. Što biste naveli kao najčešće izazove s kojima se susrećete pri osmišljavanju i organizaciji programa čitanja za djecu?	Nedostatak vremena zbog kompleksnosti organizacije i osmišljavanja programa čitanja u usporedbi s nekim drugim kreativnim i edukativnim programima koje knjižnica češće provodi.

5. Prema vašem iskustvu iz prakse, koje biste kompetencije knjižničara naveli kao važne u radu na dječjem odjelu?	Strpljivost, stručna kompetentnost, želja za prenošenjem znanja korisnicima.
6. Smatrate li da su to kompetencije stečene tijekom stručnog obrazovanja ili se steknu kroz rad?	Temelji su stečeni tijekom studija, a razvijaju se tijekom rada na sistemu pokušaja i pogreške. Knjižničarka stavlja naglasak na cjeloživotno učenje pomoću webinarara, skupova i suradnje.
7. Suradujete li s nekim drugim ustanovama tijekom provođenja programa za djecu? Koje bi to ustanove bile i koliko vam je važna suradnja s njima?	Vrtići, škole, udruga Zvono, kolege iz okolnih knjižnica. Knjižničarka suradnju smatra važnom zbog zajedništva i razmjene ideja.
8. Na koji način oglašavate svoje programe čitanja roditeljima i zajednici?	Facebook, lokalne novine, radio, e-mail, telefonski poziv, web stranica i osobno prenošenje korisnicima tijekom posjeta knjižnici.
9. Možete li opisati prostorno uređenje dječjeg odjela vaše knjižnice?	Posebno izdvojen dječji odjel koji se sastoji od kutka za igru, kutka za čitanje, na policama je izdvojena građa poput lektira, slikovnica, knjiga za djecu te su izdvojene i igre. Na dječjem odjelu se nalazi i multimedijalni kutak.
10. Možete li ukratko reći nešto o fondu dječjeg odjela?	Knjižničarki nije poznat točan broj jedinica građe, no navodi kako je fond velik i sastoji se od knjiga za najmlađe, knjiga za djecu, lektirnih naslova, elektorničke građe i periodike.
11. Nudi li vaša knjižnica neke pogodnosti prilikom upisa djece? Kao npr. popust pri upisu ili besplatna članarina?	Knjižnica ne nudi pogodnosti isključivo za djecu, u praksi knjižnice su obiteljske iskaznice. Svake godine biraju najčitatelje te se tako ove godine jednu obitelj s dvoje djece nagradili dječjim romanima.
12. Prema vašem iskustvu, nastavljaju li djeca koja sudjeluju u programima knjižnice od svoje najranije dobi biti stalni korisnici?	Da, knjižničarka smatra da sve kreće od kuće i da roditelji koji dovode djecu u knjižnicu od rane dobi, knjižnici pomažu pri promicanju navika čitanja te upravo takva djeca nastavljaju biti stalni korisnici.

K4:

<p>1. Provodite li programe čitanja djeci u vašoj knjižnici? Koliko se često takvi programi održavaju?</p>	<p>Knjižnica redovito provodi programe čitanja. Programi se provode tijekom cijele godine.</p>
<p>2. Koliko djece najčešće sudjeluje u programima u vašoj knjižnici te koje su dobne skupine najzastupljenije?</p>	<p>Kroz godinu 15, a kada su u pitanju veće manifestacije 20-30 sudionika. Dobne skupine koje su obuhvaćene su od 0-18 godina.</p>
<p>3. Možete li istaknuti neki program čitanja na koji ste posebno ponosni i koji je specifičan samo za vašu knjižnicu?</p>	<p>„Istražujući učim više“, program pripreme za školu koji se održava jednom tjedno, a djeca uče ono najosnovnije – slova, čitanje, brojevi i sl. te su za svaku temu odabrane određene slikovnice ili knjige koje prate tematiku radionice.</p> <p>„Uskoro u školu danas u knjižnicu“, provodi se od 2016. godine namijenjen uzrastu od 9-12 godina, djeca uče o različitim temama te ih se potiče na čitanje i korištenje dostupne literature, ali i dodatnih tehnoloških pomagala.</p>
<p>4. Što biste naveli kao najčešće izazove s kojima se susrećete pri osmišljavanju i organizaciji programa čitanja za djecu?</p>	<p>Motivacija, procjena interesa djece, osmišljavanje programa koji će pratiti suvremene trendove i time biti zanimljiviji djeci.</p>
<p>5. Prema vašem iskustvu iz prakse, koje biste kompetencije knjižničara naveli kao važne u radu na dječjem odjelu?</p>	<p>Poznavanje literature za djecu, komunikativnost, kreativnost, mašta, pedagoške kompetencije, snalažljivost, poznavanje procesa učenja i prenošenja znanja, organizacija</p>
<p>6. Smatrate li da su to kompetencije stečene tijekom stručnog obrazovanja ili se steknu kroz rad?</p>	<p>Kompetencije stečene kroz rad i interakciju s djecom, knjižničarka naglašava važnost kontinuirane edukacije kroz radni vijek.</p>

<p>7. Suradujete li s nekim drugim ustanovama tijekom provođenja programa za djecu? Koje bi to ustanove bile i koliko vam je važna suradnja s njima?</p>	<p>Vrtići, škole, gradske udruge, pojedinci koji su uključeni u kulturnu aktivnost grada. Knjižničarka navodi da je suradnja iznimno važna jer je uvijek bolje djelovati s nekime nego djelovati sam.</p>
<p>8. Na koji način oglašavate svoje programe čitanja roditeljima i zajednici?</p>	<p>Facebook, Instagram, YouTube, web stranica</p>
<p>9. Možete li opisati prostorno uređenje dječjeg odjela vaše knjižnice?</p>	<p>Posebno izdvojen prostor, veseo i pristupačan, vedrih boja, namještaj primjeren djeci, knjige izdvojene na način da bile nadohvat djeci.</p>
<p>10. Možete li ukratko reći nešto o fondu dječjeg odjela?</p>	<p>Više od 10 000 naslova na dječjem odjelu, zbog manjka prostora izdvojeno posebno spremište s dječjim fondom. Slikovnice za najmlađe, dječje knjige, dječje stručne knjige, knjige za mlade, igrokazi, lektirni naslovi.</p>
<p>11. Nudi li vaša knjižnica neke pogodnosti prilikom upisa djece? Kao npr. popust pri upisu ili besplatna članarina?</p>	<p>Besplatne članske iskaznice tijekom Mjeseca hrvatske knjige za djecu koja s vrtićima i školama dolaze u posjet knjižnici i radionicama.</p>
<p>12. Prema vašem iskustvu, nastavljaju li djeca koja sudjeluju u programima knjižnice od svoje najranije dobi biti stalni korisnici?</p>	<p>Da, djeca koja od najranije dobi dolaze u knjižnicu i sudjeluju u programima ostaju vjerni korisnici.</p>